

Για τον Δημήτρη Κουφοντίνα και το Δικαίωμά του στην Άδεια...

Νίκος Κατσιαούνης

Στους (μετα)μοντέρνους καιρούς της ατομικής και συλλογικής αποχύνωσης είναι λογικό συνακόλουθο οι έννοιες είτε να χάνουν τις σημασίες τους, οδηγούμενες έτσι σε μια τραγική διαστροφή, είτε να επωμίζονται τη μοίρα της εκπόρνευσης. Ο Γερμανοεβραίος πολιτικός στοχαστής Φραντς Νόιμαν (Franz Neuman) εξετάζοντας την περίοδο του Μεσοπολέμου και της Βαϊμαρικής Δημοκρατίας έκανε σαφές το γεγονός ότι η επίκληση της δημοκρατίας από πολιτικούς φορείς κάθε απόχρωσης –ακόμη και εντελώς αντιθετικούς– οδήγησε και στην ελαστικότητα της έννοιας. Συνήθως αυτή η ελαστικότητα αποτελεί και τον προθάλαμο για τη νομιμοποίηση αυταρχικών και ολοκληρωτικών λογικών που, φορώντας τον μανδύα της δημοκρατικής εγγύησης, περιστέλλουν τις κοινωνικές ελευθερίες και τα συλλογικά κεκτημένα. Διότι έχει πάλι πολλάκις αποδειχθεί από την Ιστορία ότι η καλύτερη άμυνα της δημοκρατίας είναι η αυτοκατάργησή της.

Έτσι, όταν οι «σύγχρονες δημοκρατίες» –στην ουσία οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ που τις ελέγχουν– νιώθουν την απειλή του διαφορετικού, δεν διστάζουν να κουρελιάσουν αρκετά από τα θεμελιώδη συγκροτητικά τους στοιχεία με σκοπό τη διατήρηση της κυριαρχίας και των συμφερόντων τους. Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτελεί για τη νεότερη ελληνική ιστορία ένα τέτοιο παράδειγμα καταστρατήγησης της έννοιας του δικαίου και του αστικού νομικού πολιτισμού, που με τόσο στόμφο προωθούν και επικαλούνται τα αλαλάζοντα κύμβαλα της «δημοκρατικής» διαχείρισης και νομιμότητας. Ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό, αρκεί η ηθική να συνταυτίζεται και να εξυπηρετεί τα ιδιοτελή συμφέροντα των κυρίαρχων ελίτ.

Δεκαπέντε χρόνια περίπου μετά τη δίκη της 17 Νοέμβρη, παραμένει ανοιχτό ακόμη το ζήτημα της χορήγησης αδειών σε κάποιους από τους κρατουμένους οι οποίοι βρίσκονται ακόμη σε συνθήκες ειδικού εγκλεισμού. Ο Δημήτρης Κουφοντίνας είναι ένας εξ αυτών των κρατουμένων που οι διωκτικές αρχές τού αρνούνται πεισματικά το δικαίωμα στην άδεια. Αυτός ο λυσσασμένος πόθος των «δημοκρατικών» θεσμών για τη διάλυση της αξιοπρέπειας και την ταπείνωση του Δημήτρη Κουφοντίνα συνεχίστηκε και στην προ λίγων ημερών απόρριψη του αιτήματος για άδεια. Σαν άλλοι στρατοδίκες των πιο σκοτεινών στιγμών της νεοελληνικής ιστορίας, απέρριψαν το αίτημα για άδεια λόγω της μη αλλαγής του συνειδησιακού υποβάθρου του Κουφοντίνα (!). Ο τραγέλαφος των διωκτικών μηχανισμών θεώρησε ότι η άδεια στον φυλακισθέντα δεν πρόκειται να συμβάλει στην προσωπική και κοινωνική του ανέλιξη.

Εάν κάποιος προσπάθησε ουσιαστικά να υπερασπίσει τις θέσεις, τις επιλογές και την ιστορία της 17 Νοέμβρη, αυτός αναμφισβήτητα ήταν και παραμένει ο Δημήτρης Κουφοντίνας. Κι αυτό οι «δημοκρατικοί» κατασταλτικοί μηχανισμοί δεν του το συγχωρούν. Ασχέτως του αν κάποιος συμφωνεί ή διαφωνεί με τη δράση της 17N, πρέπει να είναι τυφλός για να μη μπορεί να δει τη συνέπεια των λόγων του Κουφοντίνα. Και πάνω σε αυτή τη συνέπεια είναι που πατούν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί για να του αρνούνται το στοιχειώδες δικαίωμα στην άδεια. Όχι προφανώς για να μη βγει από τη φυλακή και συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα (εξάλλου ο ίδιος έχει δηλώσει ότι η 17 Νοέμβρη «έχει τελειώσει»), αλλά γιατί δεν αρνείται την ιστορία του, δεν αρνείται τον αξιακό του κώδικα, δεν υπογράφει την πολυπόθητη για την εξουσία «δήλωση μετανοίας». Αν αυτό δεν αποτελεί πράξη και στάση αξιοπρέπειας και ήθους, τότε τι είναι ήθος και αξιοπρέπεια; Πάντως σίγουρα όχι η στάση αρκετών φωνασκούντων «δημοκρατών» που στο όνομα της «αντιτρομοκρατικής σταυροφορίας» έχτισαν πολιτικές καριέρες, προσεταιρίστηκαν πολιτικά τζάκια και γέμισαν το σακούλι τους από τα «αντιτρομοκρατικά» κονδύλια, δηλώνοντας παράλληλα γονυπετείς τα διαπιστευτήριά τους στα εγχώρια και διεθνή αφεντικά.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στην Ελλάδα των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να μη συγκροτούνταν ένοπλες οργανώσεις που είχαν ως στόχο τη βίαιη αντιπαράθεση με το καθεστώς. Η χρόνια επιβολή ενός αυταρχικού και εκδικητικού κράτους, οι μνήμες και τα άμεσα βιώματα από τις εξορίες, τις εκτοπίσεις, τις εκτελέσεις και τη διάλυση της αξιοπρέπειας ενός μεγάλου κομματιού της ελληνικής κοινωνίας, η επιβολή της δικτατορίας και η αμνήστευσή της από την πολιτική ελίτ, ένα μεγάλο ρεύμα στην Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική οργανώσεων ένοπλης βίας, όλα αυτά σε συνδυασμό με την έξαρση της ριζοσπαστικότητας των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων λειτούργησαν ως η μαγιά για τη συγκρότηση αρκετών ένοπλων οργανώσεων από το 1974 και ύστερα. Όπως ειπώθηκε και από έναν μάρτυρα υπεράσπισης στη δίκη της 17 Νοέμβρη, στη Μεταπολίτευση η πολιτική συνείδηση και ο τύπος του Αριστερού που διαμορφωνόταν δεν θα επέτρεπε ποτέ στον εαυτό τους και στους άλλους να ξαναγίνουν οι «καρπαζοεισπράκτορες της Ιστορίας».

Έτσι λοιπόν ο Δημήτρης Κουφοντίνας (και δεν είναι ο μόνος) στο συμβολικό επίπεδο αποτελεί για τους κυρίαρχους τον τύπο του ανυπότακτου αγωνιστή, αυτού που δεν εκχωρεί ούτε τις αξίες ούτε τα ιδανικά του στο κυρίαρχο καθεστώς.[\[1\]](#) Επιπλέον, πάλι στο συμβολικό επίπεδο, αποτελεί και μέρος μιας ριζοσπαστικής γενιάς που η εξουσία θέλει να τη δει να συνθλίβεται και να απαξιώνεται. Στη δίκη της 17 Νοέμβρη δεν έγινε ούτε το στοιχειώδες: η αναγνώριση των κατηγορούμενων και των φυλακισθέντων ως πολιτικών κρατουμένων.[\[2\]](#) Η στενότατη οριοθέτηση του πολιτικού εγκλήματος από τη μεριά των δικαστικών αρχών οδήγησε σε αχρήστευση την ίδια την έννοια. Ο Κουφοντίνας και οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι για τη 17 Νοέμβρη στιγματίστηκαν και απαξιώθηκαν ηθικά ως «δολοφόνοι» και «κατσιαπλιάδες» και όχι ως πολιτικοί αντίπαλοι. Πώς αλλιώς θα ικανοποιούνταν οι ορέξεις του οικονομικού και πολιτικού κατεστημένου; Η δίκη κατέληξε να είναι μια θεαματική διαδικασία, ένα θεαματικό τσίρκο, προς υπεράσπιση της πολιτικής και οικονομικής κυρίαρχης τάξης.

Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτέλεσε το άρμα για μια ευρύτερη περιθωριοποίηση και σπίλωση των εν γένει ριζοσπαστικών ιδεών που επιδιώκουν μια διαφορετική και πιο ελεύθερη κοινωνία. Είναι πλέον γνωστό τοις πάσοι (από την εποχή ακόμη του Βίσμαρκ) ότι οι αντιτρομοκρατικές νομοθεσίες φαινομενικά βάλουν κατά της «κορυφής του παγόβουνου», ενώ βασικός στόχος είναι η ελαστικοποίηση της έννοιας της τρομοκρατίας ώστε αυτή να συμπεριλάβει όσο το δυνατόν μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας που αντιστέκονται και δημιουργούν ρωγμές στο υπάρχον. Την περίοδο εκείνη οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου δημιούργησαν καινούργια πλανητικά δόγματα, νέα πολιτικά απόλυτα, με τα οποία θα έπρεπε να συνταχιστεί η πλειοψηφία των κρατών του δυτικού άξονα. Για τους κυρίαρχους το τέλος της Ιστορίας και των μεγάλων αφηγήσεων αποτελούσε (και συνεχίζει να αποτελεί) ένα πολιτικό επίδικο, το οποίο πρέπει να εμπεδωθεί και να γίνει συνειδητή πραγματικότητα και στις κοινωνίες. There is no alternative... Στη σημερινή συγκυρία είναι έκδηλο ότι τα κράτη ενισχύουν το κατασταλτικό νομικό τους οπλοστάσιο ώστε να αποσπάσουν τις απαραίτητες συναινέσεις μπροστά στη διάλυση όλων των μεταπολεμικών διευθετήσεων και των συμβολαίων που παρήγαγαν και συντηρούσαν το κυρίαρχο παράδειγμα. Η κατασκευή των εσωτερικών εχθρών και ο πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία αποτελεί μια συνεχής απόπειρα καθολικής αστυνόμευσης και ελέγχου.

Δεν είναι εδώ ο χώρος όπου θα αποπειραθούμε να κάνουμε μια ευρύτερη κριτική και αξιολόγηση στο ζήτημα της ένοπλης βίας στην Ελλάδα. Η συζήτηση αυτή δεν μπορεί να γίνει ούτε στις στήλες των εφημερίδων ούτε στις σελίδες των περιοδικών ούτε στις αίθουσες των δικαστηρίων αλλά εκεί που τους αρμόζει: στις κοινωνικές διεργασίες. Το ζήτημα της χορήγησης άδειας στον Δημήτρη Κουφοντίνα (αλλά και στον Κώστα Γουρνά και άλλων) αποτελεί ένα πολιτικό διακύβευμα το οποίο, αν και αφορά άμεσα τους διωκόμενους, βασίζεται σε μια ευρύτερη αντιαπολυταρχική προβληματική που θέτει ζητήματα δικαιωμάτων και κοινωνικών κεκτημένων, δηλαδή χώρων ελευθερίας που τα αγωνιζόμενα κομμάτια της κοινωνίας θα πρέπει να υπερασπιστούν.

Στους ζοφερούς καιρούς που διανύουμε η οκνηρία σήμερα απέναντι στο δικαίωμα της ελευθερίας θα αποτελέσει αύριο έναν εφιάλτη από τον οποίο θα δυσκολευτούμε να ξυπνήσουμε. Μια κλεφτή ματιά στην Ιστορία αρκεί για να αντιληφθεί κάποιος ότι η εξουσία εν γένει δεν οδηγείται εύκολα στη λήθη και η διατήρηση της μνήμης της είναι ζωτικής σημασίας για την ύπαρξή της. Δεν συμβαίνει πάντα το ίδιο με τα κοινωνικά σύνολα. Όταν η υπεράσπιση της ελευθερίας εκπέσει στην κοινωνική λήθη, τότε η ανάταση γίνεται μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Όπως συμβαίνει με όλα τα κατακτηθέντα κοινωνικά δικαιώματα, το δικαίωμα στην ελευθερία πρωτίστως πρέπει να τίθεται για αυτούς που το έχουν ανάγκη, που το δικαιούνται και που τους το στερούν.

Σημειώσεις:

[1] Εδώ θα πρέπει να επισημάνω (για πολιτικούς και μόνο λόγους) ότι έχω ουσιαστικές και ριζικές διαφωνίες με τη 17 Νοέμβρη. Όμως, έχω περισσότερες με την αυταρχικότητα και την αυθεντία των κάθε λογής εξουσιών.

[2] Δεν είναι ανάγκη να μελετήσει κανείς θεωρία δικαίου ώστε να σιγουρευτεί για το πασιφανές. Ας ρίξει μια απλή ματιά στο τι νομικές ακροβασίες έγιναν αλλά και στο ποιοι παρέλασαν ως μάρτυρες κατηγορίας στη δίκη.

Ένα Σύντομο Σχόλιο για την Υπόθεση της Ηριάννας...

Νίκος Κατσιαούνης

Είναι απορίας άξιο πώς μερικές φορές το ίδιο το σύστημα μπορεί να φτάσει στην αυτογελοιοποίησή του ώστε να αξιώσει τη βουλιμία του για ισχύ. Ακόμη και σε ένα καράβι μισοβουλιαγμένο, όπως είναι το εν Ελλάδι κράτος, υπάρχουν μέρη

του μηχανισμού που λειτουργούν. Που τροφοδοτούν τη μηχανή ώστε να μη βουλιάξει ολοκληρωτικά. Και το δικαστικό σύστημα λειτουργεί. Έχει μετατρέψει την αξίωση για δικαιοσύνη σε αξίωση για ισχύ. Μια χαρά λειτουργεί και μια χαρά διασφαλίζει τα συμφέροντά του. Ας πούμε ότι αποδίδει και δικαιοσύνη. Έστω και την άνισα θεσμισμένη σε μια ετερόνομη κοινωνία. Όμως όχι εκεί που μπορεί να θιγούν τα συμφέροντά του ή να χαλάσουν τα «τακιμιάσματα» με τις άλλες δύο «θεμελιώδεις και διακριτές» εξουσίες: τη νομοθετική και την εκτελεστική -αν φυσικά ισχύει ακόμη η θεμελιώδης για τη νεωτερικότητα διάκριση των εξουσιών.

Στην περίπτωση της Ηριάννας η απόφαση του δικαστηρίου στηρίζεται σε δύο πιθανές αιτιολογίες.

Η πρώτη έχει να κάνει με μια σαφή και πλέον ορατή μετατόπιση του πολιτικού συστήματος σε αυταρχικότερες μορφές άσκησης της κατασταλτικής πολιτικής. Κοντολογίς, δεν χρειάζεται να υπάρχουν και τρανταχτά στοιχεία για την ποινική καταδίκη ανθρώπων που πολιτικά στέκονται απέναντι στο κυρίαρχο παράδειγμα. Αν η κοινωνικοπολιτική συνθήκη υπαγορεύει στους κρατούντες τον αυταρχισμό ώστε να περιοριστεί ή να αποτραπεί η ένταση της κοινωνικής αντιπαράθεσης, τότε τα στοιχεία για την καταδίκη παίζουν τον ρόλο του διακοσμητικού στοιχείου. Ο κατηγορούμενος θα υποστεί την τύχη του ασχέτως της νομοθετικής ρύθμισης.

Η δεύτερη πιθανή αιτιολογία έχει να κάνει με τις ενδοσυστημικές συγκρούσεις που εμφανώς λαμβάνουν χώρα μέσα στις δομές του πολιτικού συστήματος. Η αλλαγή της σκυτάλης στην εκτελεστική εξουσία έχει οδηγήσει σε μεταλλάξεις και αλλαγές (μικρές αλλά υπαρκτές) τον συνασπισμό εξουσίας. Οι ομάδες συμφερόντων (συνήθως ιδιωτικών) των διαφόρων ομάδων των ελίτ αναπροσαρμόζονται στα καινούργια δεδομένα με νέες αξιώσεις ή διεκδικήσεις. Η κυβέρνηση άλλαξε και το σύστημα αναδιπλώνεται. Αν δεν υπάρχει συμφωνία, τότε τη λύση θα τη δώσει ο νικητής της σύγκρουσης. Το βασικό είναι η επίγνωση του ποιος είναι ο φίλος και ποιος ο εχθρός. Παρ' όλη την παρέμβαση της κυβέρνησης στο θέμα της Ηριάννας, από στελέχη του Σύριζα

μέχρι τον υπουργό Δικαιοσύνης Κοντονή και τον ίδιο τον Τσίπρα, η δικαστική εξουσία επέλεξε να μην υποκύψει στις πιέσεις και να απορρίψει το αίτημα της Ηριάννας και του Περικλή. Προφανώς η ανάγκη για πίεση στις ενδοσυστημικές κόντρες είναι μεγαλύτερη.

Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και το γεγονός ότι η δικαστική εξουσία επιλέγει την αυτογελοιοποίησή της μάλλον πρέπει να εγείρει σοβαρά ερωτήματα. Ο (νέο)συντηρητισμός στην πλειοψηφία του δικαστικού σώματος αποτελεί κάτι το δεδομένο και μόνο οι τυφλοί δεν μπορούν να το δουν. Άνθρωποι ξεκομμένοι από την κοινωνία, κλεισμένοι μέσα στο θεσμικό τους καβούκι, αριβίστες και λάγνοι της εξουσίας, θεωρούν ότι επιτελούν το μέγιστο κοινωνικό έργο. Το «υψηλό μορφωτικό επίπεδο» των εκλεκτών τούς έχει οδηγήσει στο να μετουσιώσουν τα χρόνια φυλακής με τα στραγάλια. Έτσι, τα μοιράζουν αφειδώς και αδιακρίτως, λες και μοιράζουν στραγάλια στον κόσμο ή τα χρόνια φυλακής είναι διακοπές. Αν η καλύτερη άμυνα της δημοκρατίας είναι η αυτοκατάργησή της, σήμερα η αυτοκατάργηση περνάει και μέσα από την (αυτό)γελοιοποίηση. Πώς αλλιώς θα μπορούσε να καταδικαστεί η Ηριάννα και πολλοί ακόμη χωρίς κανένα ουσιαστικό στοιχείο; Για ποιον νομικό πολιτισμό μιλάμε και κουραφέξαλα; Και όσοι συνεχίζουν να τον επικαλούνται σήμερα περισσότερο στρουθοκαμηλίζουν παρά προωθούν μια θετικώς διακείμενη Πολιτεία.

Από την άλλη η κυβερνητική εξουσία βγάζει τις καταγγελίες της και νομίζει ότι έτσι καθάρισε. Μετά από την αφελή προσπάθεια να στείλει δύο στελέχη της στις κινητοποιήσεις για την Ηριάννα (δεχόμενοι τη δικαιολογημένη μήνη των συγκεντρωμένων), ξεκίνησε ένα γαϊτανάκι καταγγελιών προς το δικαστικό σύστημα. Ωραία μέχρι εδώ. Μήπως, όμως, νομίζει ακόμη ότι είναι πολιτικό γκρουπούσκουλο που αρέσκεται σε έναν αγώνα ανακοινώσεων, καταγγελιών και υποστηρίξεων; Ξέχασε ότι έχει τη δυνατότητα νομοθεσίας; Ότι μπορεί να αλλάξει το νομοθετικό πλαίσιο; Ότι μπορεί να σταματήσει τη ζοφερή πραγματικότητα να στέλνονται άνθρωποι στη φυλακή για πολλά χρόνια και για λόγους

ιδεολογικής και πολιτικής αντίθεσης με τη σημερινή πραγματικότητα; Τι ήταν οι ποινές στους «Πυρήνες της Φωτιάς» πέρα από μια εκδικητικού τύπου συμπεριφορά των διωκτικών μηχανισμών; Υπήρχαν πράξεις που ποινικά διώκονται, αλλά όχι με ένα τσουβάλι χρόνια στη φυλακή.

Τι είναι η συνεχής άρνηση στον Δημήτρη Κουφοντίνα, τον Κώστα Γουρνά και σε πολλούς άλλους για άδεια; Θα πει κάποιος: «Εκεί τα πράγματα είναι δύσκολα, εμπλέκονται και οι Αμερικάνοι». Φοβού τους μαρξιστές και δώρα φέροντες. Σήμερα η επίκληση του μαρξιστικού εποικοδομήματος από στελέχη και παλιά think tank της εγχώριας μαρξιστικής παράδοσης που εμπλέκονται στην κυβέρνηση, τα οποία βομβάρδιζαν επί δεκαετίες με στρατηγικές για επανάσταση το φιλοθεάμον ελληνικό κοινό, αγγίζουν τα όρια του τραγέλαφου. Η αυτογελοιποίηση λοιπόν δεν είναι ίδιον του δικαστικού συστήματος αλλά και του κυβερνητικού.

Πάντως, όπως και να έχει, το πρόβλημα του πολιτικού οικοδομήματος είναι φανερό. Αδυναμία λειτουργίας και καισαρικές λογικές στην άσκηση πολιτικής.

Μέσα σε ένα γενικευμένο κλίμα κοινωνικής σήψης, αποχαύνωσης και παραίτησης, κάπου ανάμεσα στο λαϊκό προσκύνημα πεπαλαιωμένων ιερών καστάνων και τη λατρεία των νέων ηρώων του Έθνους που προέκυψαν πανηγυρικά από το Survivor, μέσα σε αυτή τη ζοφερή πραγματικότητα ένα ελάχιστο μέρος της κοινωνίας ευτυχώς αποτυπώνει μια άλλη αξιοπρέπεια. Και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Έστω και για την ώρα, αυτό το ελάχιστο ραγίζει τη βιτρίνα της κοινωνικής μαλθακότητας. Συνήθως οι ευαίσθητοι νευρώνες της κοινωνίας είναι τα κινήματα που αντιλαμβάνονται ότι αυτό που σήμερα καλύπτεται από τον μανδύα του μεμονωμένου και του εφήμερου δεν απέχει και πολύ από το να αποτελέσει αύριο μια νέα πραγματικότητα. Και τα μηνύματα που έρχονται από όλο τον κόσμο δυστυχώς οδηγούν σε ένα νέο παράδειγμα που πόρρω απέχει από μια πιο δημοκρατική διαχείριση, αλλά ακριβώς το αντίθετο.

Ας ελπίσουμε οι κοινωνικές πιέσεις και οι συσχετισμοί να

ευνοήσουν ώστε η Ηριάννα, ο Περικλής και πολλοί άλλοι που διώκονται φρονηματικά ή λόγω κοινωνικών σχέσεων να δουν το φως της ελευθερίας. Για τη δικαστική και κυβερνητική εξουσία κάθε ελπίδα για αλλαγή τους σήμερα μόνο αφέλεια μπορεί να υποδηλώνει. Η δομή είναι πλέον συγκεκριμένη, καθορισμένη εδώ και πολλά χρόνια στο να λειτουργεί με συγκεκριμένο τρόπο. Τα όριά τους τα έχουν δείξει. Όταν μας φτύνουν ας μη λέμε ότι βρέχει... Αλλά οι καιροί δεν είναι αθώοι και έχουμε μεγάλη ευθύνη ως άτομα και ως κοινωνία... Ευθύνη και για το καλύτερο και για το χειρότερο...

Πολιτική Εξόντωση και Δικαστικό Παρακράτος: Υπόθεση Ηριάννας και Περικλή

Δανάη Κασίμη

Οπλοκιβώτια, τζούφια φυσίγγια

Σκάλα τρεμάμενη

Συνθήματα ελευθερίας

Εκτόνωση μνήμης ακατέργαστης

Ερωτήματα ενοχής

Ανακυκλούμενα εμπόδια κουκουλώνουν χιμαιρικούς αγώνες

Ιερές ψυχές, σκάνδαλα στο απυρόβλητο, «ερωτεύσιμοι» κανόνες

Εχθές, την 17^η Ιουλίου 2017, στο Πενταμελές Εφετείο Αναστολών της Αθήνας απορρίφθηκαν οι αιτήσεις αναστολής των επιβληθεισών ποινών της Ηριάννας και του Περικλή μέχρι την οριστική εκδίκαση των υποθέσών τους από το Εφετείο [\[1\]](#). «Εάν αφεθούν ελεύθεροι είναι πολύ πιθανό να τελέσουν όμοια αδικήματα κατ' άρθρο 497 παρ. 8 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έκρινε το

δικαστήριο κατόπιν σχετικής πρότασης του «αμερόληπτου» Εισαγγελέα. **Αδικήματα τα οποία δεν αποδείχθηκαν ποτέ σε πρώτο βαθμό!** Για ποιον λόγο λοιπόν τόσο μένος;

Σε μια αίθουσα που κατακλυζόταν από δυνάμεις της αστυνομίας υπερτονίζοντας το γεγονός ότι δύο άνθρωποι έχουν καταδικαστεί σε πρώτο βαθμό για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση σύμφωνα με το άρθρο 187^A του Ποινικού Κώδικα (τρομονόμος) και ως εκ τούτου ορίστηκαν ως τρομοκράτες από τους δικαστικούς θεσμούς, παρευρέθηκαν αλληλέγγυοι, οι οποίοι πάγωσαν ακούγοντας την πρόεδρο της έδρας να εκστομίζει: «Το δικαστήριο απορρίπτει».

Αρχικά, στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το γεγονός ότι η Ηριάννα και ο Περικλής καταδικάστηκαν σε κάθειρξη παρά τις έντονες αμφιβολίες που δημιουργήθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία και το γεγονός ότι μετέπειτα απορρίφθηκαν οι αιτήσεις για αναστολή της ποινής χωρίς καμία απολύτως αιτιολογία, καταργεί την ίδια την έννοια της αναστολής. Φυσικά, το δικαστήριο είναι εκείνο που θα κρίνει εάν συντρέχουν οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της αναστολής. Όχι όμως αναιτιολόγητα και εκδικητικά παραβιάζοντας τη θεμελιώδη αρχή του ποινικού δικαίου σύμφωνα με την οποία ο κατηγορούμενος είναι αθώος μέχρι την απόδειξη του αντιθέτου. Εγγίζει τα όρια της αφέλειας κάθε παραδοχή περί αμεροληψίας της δικαιοσύνης ειδικά όταν έχουμε να κάνουμε με συμφέροντα και με την ίδια την οχύρωση του συστήματος εξουσίας.

Είναι εξόφθαλμη η προσπάθεια εξόντωσης πολιτικών ιδεών που αντιπαλεύουν το υπάρχον σύστημα της διαπλοκής μέσω της στοχοποίησης και της διαπόμπευσης οποιουδήποτε ανθρώπου τολμά να συγχρωτίζεται σε επίπεδο φιλίας, ερωτικών ή συγγενικών σχέσεων με μέλος πολιτικής οργάνωσης όπως η Συνωμοσία Πυρήνων της Φωτιάς. Βεβαίως, η τελευταία οργάνωση και άλλες, παρόμοιας δράσης οργανώσεις, δεν συγκεντρώνουν αποκλειστικά το ενδιαφέρον του συστήματος, το οποίο νομοθετεί για να τις εξοντώσει. Αυτή η πάγια τακτική που ακολουθείται προκειμένου να αποκλειστούν μέλη των οργανώσεων αυτών από κάθε πτυχή της

κοινωνικής ζωής, μας αφορά όλους ακόμα και αν διαφωνούμε κάθετα με τη δράση τους.

Πρόκειται για την ποινικοποίηση κάθε ιδέας ελευθερίας, ισότητας, δικαιοσύνης από τους ίδιους τους θεσμούς και το δικαστικό παρακράτος, το οποίο ανέκαθεν υπήρχε και φρουρούσε τα αφεντικά του. Είμαστε μάρτυρες μιας κατά μέτωπο επίθεσης ενάντια σε κάθε μορφή αντίδρασης με γνώμονα την κοινωνική ισοελευθερία, από την πλευρά της κατεστημένης εξουσίας και του δικαστικού παρακράτους, που υποθάλπει σκάνδαλα όπως η υπόθεση της Siemens, του NOOR 1, της Energa Hellas Power, της Μανωλάδας, κλπ (δε θα τελειώσουμε). Η ανακήρυξη των αναρχικών και αριστερών ιδεών ως εχθρικών αντανakλάται καθημερινά στις δικαστικές αίθουσες, όπου επιβάλλονται ανελέητες ποινές, στην πραγματικότητα, χωρίς δίκη. Χωρίς αιτιολογία. Χωρίς στοιχεία. Υπό το φως έντονων αμφιβολιών. Υπάγουν τις ίδιες τις ιδέες, τις σκέψεις και τα συναισθήματα στην αντικειμενική υπόσταση του τρομονόμου :«...με τρόπο ή σε έκταση ή υπό συνθήκες που είναι δυνατό να βλάψουν σοβαρά μια χώρα... ή να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές δομές μιας χώρας...» [2]

Οι αρχές του δικαίου και τα δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν συνταγματικά, εφαρμόζονται επιλεκτικά και σύμφωνα με τη διακριτική ευχέρεια του κάθε φασιστοειδούς που βρίσκεται επί της έδρας. Σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να εκπλήσσουν τέτοια φαινόμενα ειδικά τους ανθρώπους που συμμετέχουν στις κοινωνικές κινήσεις. Οι υπόλοιποι πάντα αδιάφοροι θα μένουν. Είναι επιτακτικό, λοιπόν, να τα σταματήσουμε διότι διακυβεύονται η ζωή και η ελευθερία λόγου και σκέψης. Διακυβεύεται κάθε κατοχυρωμένο με αίμα και αγώνες δικαίωμα.

Λευτεριά στην Ηριάννα, στον Περικλή, σε όλους τους αγωνιστές και στους φίλους τους!

[1]

<https://tvxs.gr/news/ellada/aporrifthike-aitima-apofylakisis-tis-iriannas-odigeitai-ksana-sti-fylaki>

Η αμοιβαία βαρβαρότητα

Αλέξανδρος Σχισμένος

«Η εποχή μας είναι διαφωτισμένη, κι αυτό σημαίνει ότι η γνώση που έχει αποκτηθεί και εκλαϊκευθεί επαρκεί για να τεθούν ορθά τουλάχιστον οι πρακτικές αξίες μας. Το πνεύμα της ελεύθερης έρευνας έχει διαλύσει τις λανθασμένες πεποιθήσεις που για καιρό εμπόδιζαν την πρόσβαση στην αλήθεια και έχει υποσκάψει το έδαφος όπου ο φανατισμός και η εξαπάτηση ύψωναν το θρόνο τους. [...] Γιατί λοιπόν παραμένουμε ακόμη βάρβαροι;»

Αυτό το ερώτημα έθεσε ο Friedrich Von Schiller, στις επιστολές του «Περί της Αισθητικής Παιδείας του Ανθρώπου», το 1795. Το ερώτημα αυτό αντηχεί μέχρι τον καιρό μας, τώρα που μπαίνουμε σε μια νέα εποχή, μετά την τρομοκρατική επίθεση του ISIS την 13^η Νοέμβρη στο Παρίσι. (βλ. [«Στο Παρίσι, το πτώμα του Θεού»](#))

Ήδη, τόμοι ολόκληροι έχουν γραφτεί για τα αίτια και τις συνέπειες της θηριωδίας. Οι περισσότερες αναλύσεις, και από τα «αριστερά» και από τα «δεξιά» μοιράζονται και αναπαράγουν την αυθαίρετη και τετριμμένη διάζευξη Δύσης – Ανατολής ως αντίθεση μεταξύ «Διαφωτισμού» και «Σκοταδισμού». Πολλοί αρθρογράφοι επικαλούνται τη «νεωτερικότητα», άλλοι τη «μετανεωτερικότητα» (έναν εντελώς κενό όρο) ως πλαίσιο της κτηνωδίας. Από τα «αριστερά», κάποιες αναλύσεις φτάνουν μέχρι τη διατύπωση του διαχωρισμού μεταξύ ορθολογικότητας και φονταμενταλισμού, ενώ οι περισσότερες πελαγοδρομούν στην προσπάθεια να απαριθμήσουν ισοδύναμα από την δυτική Ιστορία, ώστε να περισώσουν τον «αντιιμπεριαλιστικό» εξηγητικό λόγο.

Όμως, από όλα αυτά, είναι οι ακροδεξιές αναλύσεις που υλοποιούνται γοργά σε θεσμικές αποφάσεις των ευρωπαϊκών κρατών. Πίσω από την επίκληση της «Διαφωτιστικής παράδοσης» και των «αξιών της νεωτερικότητας», οι κυβερνήσεις της Δύσης αντιδρούν εφαρμόζοντας το σιδηρούν προσωπείο τους. Οι βομβαρδισμοί στη Συρία ήδη χτυπούν, πέρα από τα προπύργια του Ισλαμικού Κράτους, και νοσοκομεία παιδιών και ό,τι μέλλει να ακολουθήσει.

Έκτακτες κρατικές εξουσίες και περιστολή ατομικών ελευθεριών συνοδεύουν το καθεστώς έκτακτης ανάγκης που επιβλήθηκε από το Γαλλικό Κράτος με απόφαση της Εθνοσυνέλευσης και της Γερουσίας. Απαγόρευση διαδηλώσεων, ουσιαστική κατάργηση του οικιακού ασύλου, κράτηση δίχως απαγγελία κατηγοριών ή δίκη, είναι μερικά από τα μέτρα που επεκτάθηκαν για το επόμενο τρίμηνο και βλέπουμε, ενώ ο στρατός περιπολεί τους γαλλικούς δρόμους, οι έλεγχοι επεκτείνονται και σε Ευρωπαίους πολίτες και τα σύνορα κλείνουν για τους πρόσφυγες. Η Ευρώπη-Φρούριο, εφιαλτικό όραμα ναζιστικής έμπνευσης, φαίνεται να πλησιάζει και οι τοίχοι είναι εσωτερικοί.

Το νέο γαλλικό αλλά και ευρωπαϊκό κρατικό δόγμα διατύπωσε ξεκάθαρα ο πρωθυπουργός Μανουέλ Βαλς με τη φράση: «Υψιστη ελευθερία είναι η ασφάλεια». Άραγε αυτή η φράση ανήκει στην «δυτική διαφωτιστική παράδοση»; Ή μήπως ανήκει η εκ διαμέτρου αντίθετη προειδοποίηση του Βενιαμίν Φρανκλίνου, πως: «Όποιος ανταλλάσσει την ελευθερία για την ασφάλεια, δεν αξίζει τίποτα από τα δύο[1]»;

Αλλά ας επιστρέψουμε 220 χρόνια πίσω, στο αρχικό ερώτημα, στο ιστορικό επίκεντρο αυτής της «διαφωτιστικής παράδοσης», στο απόγειο της κοινωνικής και τεχνο-βιομηχανικής επανάστασης της νεωτερικότητας, στο 1795.

Εκείνη την χρονιά, η μετεπαναστατική Γαλλία έβγαινε από την σκιά της γκιλοτίνας και της Τρομοκρατίας των Ιακωβίνων με την ψήφιση του Συντάγματος που καθιέρωνε την εξουσία του Διευθυντηρίου, επισφράγιζε την απόσυρση του επαναστατημένου

και ύστερα τρομοκρατημένου λαού από το ιστορικό προσκήνιο και άνοιγε την πόρτα για την αυτοκρατορική δικτατορία του Ναπολέοντα. Η εποχή των Ευρωπαϊκών ιμπεριαλισμών ανέτελλε, ενώ στις Η.Π.Α. το δουλεμπόριο ανθούσε. Τα θεμέλια του ψευδοεπιστημονικού ρατσισμού, που έμελλε να στοιχειώσει την ακαδημαϊκή σκέψη επί έναν αιώνα, είχαν ήδη μπει (το πρόβλημα της κοινής ή διαφορετικής καταγωγής των φυλών απασχολούσε και τον Βολταίρο). Όμως, ήδη είχαν συμβεί και οι μεγάλες επαναστάσεις, οι Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, η κατατόμηση του Βασιλιά, το γκρέμισμα της θρησκευτικής αυθεντίας. Το ερώτημα του Schiller δεν ήταν απλό.

Ο ίδιος ο Schiller, για να δώσει μία απάντηση, έσπασε την χομπσιανή διχοτόμηση της ανθρώπινης Ιστορίας μεταξύ «άγριας κατάστασης» και «πολιτισμού» σε τρεις ανθρώπινες καταστάσεις. Στην «άγρια κατάσταση» αντιπαραθέτει τη «βαρβαρότητα», που συμπλέουν με τον «πολιτισμό». *«Τώρα, ο άνθρωπος μπορεί να αντιτεθεί στον εαυτό του με δύο τρόπους: είτε σαν άγριος, όταν τα αισθήματά του επιβάλλονται στις αρχές του· είτε σαν βάρβαρος, όταν οι αρχές του καταστρέφουν τα αισθήματά του»*, γράφει στην *Τέταρτη Επιστολή*.

Στην «άγρια κατάσταση» οι άνθρωποι κυριαρχούνται από τα πάθη τους και τις επιθυμίες τους, δεν έχουν ιδανικά και συγκρούονται μεταξύ τους. Είναι το καθεστώς όπου κυριαρχούν οι ορμές. Συνηθίζουμε να ταυτίζουμε αυτήν την κατάσταση με την βαρβαρότητα, όμως έχει μεγάλη σημασία να παρακολουθήσουμε την Σιλεριανή διάκριση. Γιατί, όπως καταλαβαίνουμε, η βαρβαρότητα είναι το αντίθετο, εκεί όπου τα αφηρημένα ιδανικά κυριαρχούν με την αυθεντία τους επί των παθών και τα καταστρέφουν. Οι βάρβαροι υποτάσσονται σε είδωλα και απόλυτες ιδέες, χωρίς να τις αμφισβητούν. Θα λέγαμε, υποτάσσονται στην μεταφυσική της ετερονομίας.

«Ικανοποιημένοι αν οι ίδιοι μπορούν να αποφύγουν την σκληρή δουλειά του στοχασμού, οικειοθελώς εγκαταλείπουν σε άλλους την διαφύλαξη των σκέψεών τους. Και αν συμβεί και ευγενέστερες ανάγκες ταραξουν την ψυχή τους, αγκιστρώνονται με άπληστη

πίστη στις φόρμουλες που το κράτος και η εκκλησία διατηρούν για τέτοιες περιπτώσεις.»[\[2\]](#)

Μπορούμε να κατανοήσουμε καλά τη βαρβαρότητα της εκκλησίας, την θρησκευτική ετερονομία και τον τυφλό φανατισμό που συνοδεύουν τις ρητά Ιερές φαντασιακές σημασίες, όμως η βαρβαρότητα που περιγράφει ο Schiller δεν εξαντλείται στις θεολογικές πεποιθήσεις. Η βαρβαρότητα ορίζεται ως η τυφλή προσκόλληση σε ιδεώδεις αρχές και αυτές οι αρχές μπορούν να είναι ορθολογικού χαρακτήρα, όταν οι απόλυτες ιδέες, παρότι ουσιαστικά αυθαίρετες, διεκδικούν την ορθολογική αυθεντία.

Επιβάλλονται ως ηγεμονία του Ορθού Λόγου, ο Λόγος αυτονομείται από την κοινωνία και γίνεται ηγεμονικός. Για τον Schiller η βαρβαρική κατάσταση αντιστοιχεί στην *Vernunftstaat*, την ορθολογική κατάσταση[\[3\]](#). Το φιλελεύθερο κράτος που κυριαρχείται από απόλυτα ορθολογικούς κανόνες, το «ορθολογικό κράτος» του Kant, δεν είναι το ιδανικό του πολιτισμού, αλλά η νεωτερική μορφή του βαρβαρισμού. Αυτή η βαρβαρότητα δεν ανήκει σε κάποιο απώτερο παρελθόν, ούτε άλλωστε και η «αγριότητα», αλλά πραγματώνονται στον πολιτισμό του παρόντος, στους θεσμούς και το σύστημα της διαχωρισμένης εξουσίας :

«Η κουλτούρα, αντί να μας απελευθερώνει, μόνο αναπτύσσει, καθώς προχωρά, νέες ανάγκες, τα φυσικά δεσμά στενεύουν γύρω μας, έτσι ώστε ο φόβος της απώλειας καταστέλλει και την πιο διακαή παρόρμηση για βελτίωση και τα αξιώματα της παθητικής υπακοής θεωρούνται η μεγαλύτερη σοφία της ζωής.»[\[4\]](#)

Το βαρβαρικό στοιχείο ως στοιχείο της νεωτερικής κοινωνίας είναι ακριβώς η κυριαρχία των κατεστημένων κοινωνικών φαντασιακών σημασιών, η τυφλή υποταγή στις αφηρημένες κοινωνικές νόρμες[\[5\]](#). Το «Κράτος του Λόγου» που διεκδικούν από διαφορετικούς δρόμους και οι χεγκελιανοί και οι καντιανοί και που είναι το ιδανικό και της φιλελεύθερης και της σοσιαλιστικής γραφειοκρατίας, είναι Βαρβαρότητα. Ας το ξαναγράψουμε:

Ο ηγεμονικός Λόγος είναι ο βάρβαρος Λόγος.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η κριτική στη νεωτερικότητα, αποτελεί ήδη κομμάτι της νεωτερικότητας, πολύ καιρό προτού εμφανιστεί ο Νίτσε και οι επίγονοί του, δύο αιώνες πριν ο Φουκώ διαπιστώσει πως:

«Για να πούμε τα πράγματα και με τρόπο επίσημο: η Δύση, η οποία- από την εποχή της ελληνικής κοινωνίας αναμφίβολα, της ελληνικής πόλεως- δεν έπαψε να ονειρεύεται να δώσει εξουσία στο λόγο της αλήθειας μέσα σε μια πόλη δίκαιη, παραχώρησε τελικά, στο πλαίσιο του δικαστικού μηχανισμού της, μια ανεξέλεγκτη εξουσία στην παρωδία του επιστημονικού λόγου.»[\[6\]](#)

Εξαντλείται όμως η νεωτερικότητα στη βαρβαρότητα; Ή, για να το θέσουμε αλλιώς, είναι η βαρβαρότητα της εξουσίας το ειδοποιό στοιχείο της νεωτερικότητας, αυτό που την διακρίνει ως κοινωνικοϊστορικό φαινόμενο;

Είναι δύσκολο να αποσαφηνίσουμε το νόημα της λέξης 'νεωτερικότητα', μίας λέξης πολυσήμαντης και πολύπλοκης, φορτωμένης με σημασίες, καθώς χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει τόσο μία περίοδο του πρόσφατου παρελθόντος (από τον Διαφωτισμό έως τον Ψυχρό Πόλεμο περίπου) του ευρύτερου δυτικού κόσμου, όσο και ένα εμμενές φαντασιακό του παρόντος παγκοσμιοποιημένου κόσμου.

Για παράδειγμα, ο Zigmund Baumann θεωρεί ως ουσία της νεωτερικότητας την απόπειρα ορθολογικοποίησης του κόσμου, την κατάφαση στο επιστημονικό πνεύμα, την ανάπτυξη του πειράματος και της επιστήμης[\[7\]](#), ο Antony Giddens την ορίζει ως ιστορική ασυνέχεια και ριζική ρήξη με την προηγούμενη, παραδοσιακή κοινωνία[\[8\]](#). Είναι σχετικά θετικές αποτιμήσεις. Σίγουρα τονίζουν το στοιχείο της ορθολογικότητας. Δύσκολα συμβιβάζονται με την κατάσταση της βαρβαρότητας.

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης, από την άλλη, ορίζει την νεωτερικότητα ως «τον αγώνα αλλά και την αμοιβαία μόλυνση και εμπλοκή των δύο αυτών φαντασιακών σημασιών: αυτονομία από τη

μία πλευρά, απεριόριστη επέκταση της ορθολογικής κυριαρχίας από την άλλη». [9] Το στοιχείο που προσθέτει ο Καστοριάδης, βρίσκεται υπόρρητο στο αρχικό ερώτημα του Schiller, στο «πνεύμα της ελεύθερης έρευνας» και στην ίδια τη διατύπωση του ερωτήματος. Είναι η αυτονομία, που συμπλέκεται αλλά δεν εμπεριέχεται και αντιμάχεται την «ορθολογική κυριαρχία», τη βαρβαρότητα του Λόγου.

Αν συνεχίσουμε να διαβάζουμε και τον ίδιο τον Schiller, θα δούμε ότι η βαρβαρότητα ουσιαστικά συνίσταται στην κυριαρχία. Το ίδιο και η αγριότητα. Είναι η ετερονομία το κοινό στοιχείο και της βαρβαρότητας και της αγριότητας, στη μία περίπτωση ως κυριαρχία του Λόγου, στην δεύτερη ως κυριαρχία των παθών, της Φύσης. Και ο Schiller αποβλέπει όχι σε μία επιπλέον κυριαρχία, αλλά στην υπέρβαση της κυριαρχικής σχέσης, της ετερόνομης σχέσης, στην αυτονομία, όπου:

«Καθώς οι δύο αντίθετες και θεμελιώδεις παρορμήσεις [ο λόγος και τα πάθη] εξασκούν την επιρροή τους πάνω του [στον άνθρωπο], και οι δύο χάνουν τον εξαναγκασμό τους και η αυτονομία δύο αναγκαιοτήτων γεννά την ελευθερία.» Και η ελευθερία, προσθέτει, είναι «εξ ορισμού μια ενεργητική και όχι παθητική αρχή». [10]

Οπότε ο διαχωρισμός μεταξύ ορθολογικότητας και θρησκείας δεν είναι διαχωρισμός μεταξύ πολιτισμού και βαρβαρότητας. Η ορθολογικότητα συμμετέχει στην βαρβαρότητα όσο και η θρησκεία.

Στο βαθμό που η νεωτερικότητα προώθησε τη φαντασιακή σημασία της απεριόριστης ορθολογικής κυριαρχίας, η βαρβαρότητα πραγματώθηκε σε κράτικες πολιτικές, γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, κεφαλαιοκρατικά μονοπώλια, οικολογική καταστροφή, αποικιοκρατία, στρατόπεδα συγκέντρωσης, ατομικές βόμβες, εθνικισμούς, και την βίαιη παγκοσμιοποίηση του καπιταλιστικού συστήματος. Η επέκταση της ορθολογικής κυριαρχίας συνδέθηκε και με άλλα φαντασιακά νοήματα ετερονομίας, πιο σκληρά και στεγανά καθώς οι δυτικότροπες τεχνικές και μηχανισμοί εξουσίας επεκτάθηκαν παγκοσμίως. Η ορθολογική επιστημονική αυθεντία

συναντήθηκε χωρίς πρόβλημα με τον σκοταδισμό της θεοκρατικής ή γραφειοκρατικής εξουσίας. Οι δομές ετερονομίας αλληλοσυμπληρώνονται με ταχύτητα, αφομοιώνονται, ισορροπούν ή αλληλοεξοντώνονται γοργά. Το ISIS, το Ισλαμικό Κράτος, φέρει όλα τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά κάθε κράτους στις περιοχές που καταλαμβάνει, δηλαδή το μονοπώλιο της βίας, την ιεραρχική εξουσία, την φορολόγηση των υπηκόων, την χειραγώγηση της εκπαίδευσης. Συμμετέχει στις παγκόσμιες οικονομικές δοσοληψίες και εξαγωγές, με διάφορους τρόπους.

Στο βαθμό που η νεωτερικότητα ανέδειξε την φαντασιακή σημασία της αυτονομίας, το διαχρονικό και παγκόσμιο κίνημα της χειραφέτησης και της κοινωνικής απελευθέρωσης γκρέμισε βασιλείς και θρόνους, σκότωσε το θεό και ανέτρεψε πανάρχαιους αποκλεισμούς, διέσωσε κοινότητες και δημιούργησε πολιτισμό και νέες σημασίες, απελευθέρωσε την σκέψη παγκοσμίως και ανέτρεψε δόγματα χιλιετιών, οδηγεί στην ανάδυση της παγκόσμιας αλληλεγγύης και στον πιο γοργό κοινωνικό μετασχηματισμό της ανθρωπότητας.

Η κοινωνικοϊστορική σύγκρουση μεταξύ των δύο στοιχείων της νεωτερικότητας δημιούργησε έναν κόσμο θρυμματισμένης ετερονομίας όπου νησίδες αυτονομίας αναδύονται, η σύγκρουση των σημασιών συνεχίζεται και επεκτείνεται ταυτόχρονα παγκοσμίως και τοπικά.

Αυτό που μας διαχωρίζει από την βαρβαρότητα δεν είναι ούτε η γεωγραφία ούτε η λαογραφία. Είναι η αμφισβήτηση των αυθεντιών. Είναι η αυτονομία. Είναι ο αγώνας για την κοινωνική ελευθερία, που ενώνει τις αυτόνομες κοινότητες, τα αμεσοδημοκρατικά κινήματα και τους ελεύθερους ανθρώπους απέναντι στη βαρβαρότητα που ενώνει τους κρατικούς μηχανισμούς, τις κεφαλαιοκρατικές ελίτ και τα θρησκευτικά ιερατεία, πέρα από σύνορα.

Ο αγώνας λοιπόν της «*διαφωτιστικής παράδοσης*» ενάντια στη βαρβαρότητα δεν μπορεί παρά να είναι αγώνας ενάντια σε κάθε καθεστώδες έκτακτης ανάγκης, αγώνας της κοινωνίας ενάντια σε

κάθε διαχωρισμένη εξουσία. Αλληλεγγύη στους πρόσφυγες και τους μετανάστες που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον τρόμο. Και αλληλεγγύη στην γαλλική κοινωνία ενάντια στα δεσμά που της επιβάλλει το κράτος με τον τρόμο.

Σημειώσεις:

[1] B. Franklin, *Apology for Printers*, 1730.

[2] Από την *Όγδοη Επιστολή*.

[3] Βλ. I. Berlin, *Οι Ρίζες του Ρομαντισμού*.

[4] Από την *Πέμπτη Επιστολή*.

[5] Βλ. και Josef Früchtl, *Our Enlightened Barbarian Modernity*.

[6] M. Foucault, *Οι μη κανονικοί*, μτφρ. Σωτήρης Σιαμανδούρας, εκδ. Εστία.

[7] Βλ. Zigmund Baumann 'Culture as Praxis' (1973)

[8] Βλ. A. Giddens, *Οι Συνέπειες της Νεωτερικότητας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2001.

[9] Βλ. Κ. Καστοριάδης, *Ο θρυμματισμένος κόσμος*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1997

[10] Γράφει στην *Δέκατη Ένατη Επιστολή*.

Χρόνης Μίσσιος: «Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς»

Δανάη Κασίμη

«Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς» ...και δεν πρόλαβες να χάσεις την ιδεολογία σου!

Ο Χρόνης Μίσσιος δεν χρειάζεται συστάσεις. Το βιβλίο του «...καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς» έσπασε τα ταμεία και προκάλεσε πονοκέφαλο στον εκδότη του Βαγγέλη Τρικεριώτη (εκδόσεις

Γράμματα), ο οποίος πριν προλάβει κάθε φορά να συνεννοηθεί με τον τυπογράφο για επανεκτύπωση, είχε ήδη βομβαρδιστεί με δεκάδες παραγγελίες.

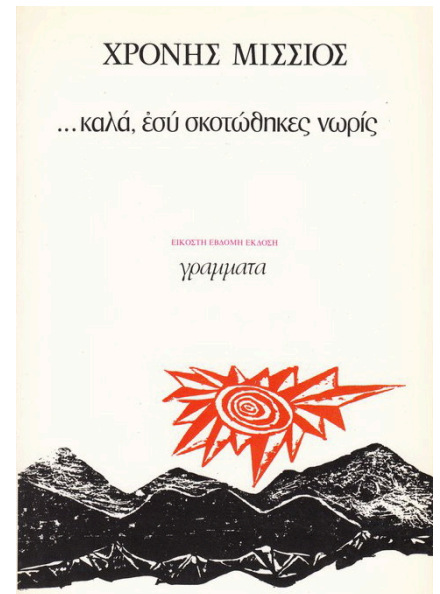
Πρόκειται για ένα λογοτεχνικό αριστούργημα, που γράφτηκε με αίμα, όπως πιθανότατα θα παραδεχόταν και ο Νίτσε. Η αξία του αποδίδεται στην εντυπωσιακή ικανότητα του συγγραφέα να περιγράφει τα βιώματά του αποτυπώνοντας τα συναισθήματα και την καθημερινή βάσανο των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης και της δικτατορίας, στην εξορία και στις φυλακές. Βέβαια, όταν αναφέρομαι στη βάσανο, δεν εννοώ αποκλειστικά τα σωματικά βασανιστήρια που υπέστησαν οι άνθρωποι αυτοί αλλά κυρίως την ψυχική τους εξουθένωση. Και πάλι να διευκρινίσω ότι δεν εστίασα τόσο στη στενοχώρια και την κατάθλιψη λόγω του εγκλεισμού, της καταβράθρωσης της αξιοπρέπειάς τους και την οπισθοχώρηση πολλών συντρόφων τους αλλά στην ιδεολογική και πολιτική κρίση που βίωσαν οι αγωνιστές.

Από τη Μακρόνησο μέχρι τις φυλακές Αβέρωφ, από την Κέρκυρα έως τον Κορυδαλλό και τα κρατητήρια στη Μπουμπουλίνας, η κατάρρευση των ιδεολογιών και η απομυθοποίηση των αξιών που πρέσβευε το τότε κομμουνιστικό κόμμα, αποτέλεσαν το μέγιστο βασανιστήριο: *«...από ελεύθεροι άνθρωποι, από επαναστάτες, μετατρεπόμασταν μέσα από το σύμπλεγμα πειθαρχία-κόμμα σε ιδιόμορφα θρησκευόμενα άτομα»*. Η τελευταία αυτή φράση του Χρόνη είναι χαρακτηριστική του αισθήματος της προδοσίας του κόμματος, το οποίο εκπροσωπούσε στις ψυχές των αγωνιστών τον μοναδικό δρόμο για την κατάκτηση της ίδιας της ζωής, το μονοπάτι προς την ελευθερία και την αξιοπρέπεια, τον «ναό» των δικαιωμάτων και των υπέρτατων ανθρωπίνων αξιών, την ελπίδα για έναν άλλο κόσμο.

Όλα αυτά, άρχισαν να φαντάζουν σαν ουτοπία, σαν μία μάταιη προσδοκία, η οποία μετατρεπόταν σε φάντασμα στα όνειρά τους. Το νόημα της επανάστασης χανόταν καθημερινά στη δίνη του μυαλού τους και οι ιδέες τους μετατρέπονταν σε αετούς πληγωμένους από τα βέλη μιας αμείλικτης δηλητηριώδους πολιτικής καθοδήγησης: «Καταλαβαίνεις πως όλο το πρόβλημα ήταν πώς θα δικαιολογεί την ύπαρξή της η καθοδήγηση, το παιχνίδι της υποταγής φτιαγμένο από πάνω ως κάτω, όλο δημοκρατία και ανθρωπιά». Ένα μαύρο σύννεφο επισκίαζε την επαναστατική τους δύναμη και το αίσθημα της προδοσίας ρούφηξε κάθε σταγόνα αισιοδοξίας.

Ήταν, σύμφωνα με τον συγγραφέα, σα να τους πήραν την ταυτότητά τους, σα να μην υπήρχε πια λόγος να συνεχίσουν να αγωνίζονται. Για ποιον και γιατί υπομένουν με τέτοιο σθένος να τους εξευτελίζουν τα καθεστωτικά ανθρωποειδή; «...εκείνο που με πειράζει είναι ότι μας άφησαν χωρίς ιδεολογία ...όχι τα βασανιστήρια». Συνειδητοποίησαν ότι είναι αστείο να περιμένεις υποστήριξη από τα στελέχη ενός κόμματος που κάθονται στην καρέκλα τους γαντζωμένα και τα οποία απαιτούν τη διεκπεραίωση της αντίστασης σύμφωνα με τις δικές τους εντολές και τη θυσία των «συντρόφων» τους με στόχο την κοινωνική απελευθέρωση.

Είχαν το θράσος να ορίζουν με ποιον τρόπο θα πρέπει κανείς να αγωνίζεται. Είχαν διατυπώσει τον «θεϊκό» κώδικα δεοντολογίας για τις ζωές των άλλων και είχαν την αξίωση να αναπαράγουν οι καθοδηγούμενοι-«σύντροφοι» επί λέξει την πολιτική τους πλατφόρμα και να γίνονται όταν χρειάζεται ακόμη και οσιομάρτυρες, θυσιάζοντας στο όνομα του θεού-κόμματος, την ίδια τους τη ζωή. Το κορμί των αγωνιστών ανήκει στο κόμμα, το οποίο «ξέρει» και έχει προβλέψει για όλα: «Μια ζωή η φόρμα μας ένοιαζε ...και βέβαια τελικά καταφέρναμε να υποτάσσουμε τις σκέψεις μας στις λεκτικές διατυπώσεις, δηλαδή αντί οι λέξεις να υπηρετούν τη σκέψη μας, οι σκέψεις μας υπηρετούσαν τις λέξεις...»

Ποιος έχει το δικαίωμα να πουλάει πολιτική με τις ζωές των άλλων; «*Η μέρα είναι ωραία, ένας όμορφος ζεστός ήλιος, εγώ όμως είμαι απελπισμένος... Η γραμμή να μην αυτοκτονούμε δεν μπορεί να είναι πάντα σωστή και για όλες τις περιπτώσεις. Ποιος ξέρει τι φάτσα θα είχα, ξαφνικά οι μπάτσοι με πιάνουν αγκαζέ, αυτοί σίγουρα συμφωνούν με τη γραμμή του κόμματος*». Ποιος είναι τόσο ειδικός στα κοινωνικά και πολιτικά θέματα που θα πρέπει εμείς να υποτάσσουμε το είναι μας στο «οργανωμένο» του σχέδιο; Ο δρόμος για την αναζήτηση της ελευθερίας και της ευτυχίας είναι μακρύς

και κακοτράχαλος. Μπορεί κανείς εύκολα να τσακιστεί στο διάβα του και πολλές φορές η ματαιότητα παρουσιάζεται ως η σκοτεινή μάγισσα που απεικονίζει την πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που όμως δεν έχουμε καθορίσει εμείς... ο στόχος μας είναι να γίνουμε πρωταγωνιστές μέσα σ' αυτή ώστε να είμαστε υπεύθυνοι για την ιστορία μας... Είναι ένας δρόμος που αν δεν τον διασχίσουμε οι ίδιοι, δεν θα μπορέσει κανείς να το κάνει για εμάς. Δεν χωράει αντιπροσώπευση σε μια τέτοια πορεία!

Αυτή είναι η ουσία του συγκλονιστικού αυτού έργου. Ο καθηλωτικός τρόπος γραφής του Χρόνη Μίσσιου απέδειξε ότι η λογοτεχνία είναι το αποτελεσματικότερο μέσο έκφρασης των συναισθημάτων και πολιτικής ανάλυσης. Κανένα δοκίμιο με ξύλινη γλώσσα δεν κατάφερε προσωπικά να με προβληματίσει πιο πολύ από αυτό το βιβλίο. Το πρόβλημα δεν είναι η πολιτική που ασκήθηκε από το κομμουνιστικό κόμμα. Δεν θα άξιζε τον κόπο να ασχοληθεί κανείς με κάτι το οποίο διαψεύστηκε από την ίδια την ιστορία, είναι όμως ένα δυνατό μάθημα. Όχι απλά ένα πολιτικό μάθημα αλλά ένα μάθημα ζωής, που συμβάλλει στην αναθεώρηση και στον αναστοχασμό των ίδιων των εννοιών.

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17](#)

Κράτος εκτάκτου ανάγκης: Εθνικισμός και έκτακτες θεσμίσεις στην Ελλάδα τον 20αί.

Αποστόλης Στασινόπουλος

Η “κατάσταση πολιορκίας” επικυρώθηκε στο ελληνικό δίκαιο το 1911 για να προβλέπει καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, αλλά η ουσιαστική εφαρμογή και αναστολή νόμων προς αυτή τη κατεύθυνση διενεργήθηκε –όπως και θα δούμε- μεταγενέστερα ανεξάρτητα από αυτή την θεσμοθέτησή της. «Από το Σύνταγμα του 1911 και έπειτα, ο θεσμός της καταστάσεως πολιορκίας εισήχθη στην ελληνική νομοθεσία για να περάσει ποικίλα στάδια εξέλιξης, μέχρι να πάρει τη σημερινή του μορφή.» (Αλιβιζάτος, 1995)

Μια οξυδερκής διαπίστωση του Agamben η οποία προκρίνει πως «ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και τα χρόνια που ακολούθησαν εμφανίζονται ως νομικό εργαστήριο στο οποίο δοκιμάστηκαν και ρυθμίστηκαν οι μηχανισμοί και τα λειτουργικά συστήματα της κατάστασης εξαίρεσης ως παράδειγμα διακυβέρνησης» (Agamben, 2007) ίσως είναι καθοριστική. Ο στρατηγός Κονδύλης στα 1924 επιχείρησε την ανάληψη ολοκληρωτικών εξουσιών με το πρόσχημα του κομμουνιστικού μπαμπούλα. Λίγο αργότερα, ο στρατηγός Πάγκαλος εκμεταλλεύτηκε την κομμουνιστική απειλή όσο περισσότερο μπορούσε για να δικαιολογήσει την δικτατορία του. Ένα μέτρο που θεσμοθετήθηκε τότε ήταν εκείνο των διοικητικών αποφάσεων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δύο περιπτώσεις, αφενός οι όχι σπάνιες ντε φάκτο συλλήψεις και κρατήσεις πολιτών από μικρό έως μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς δίκη και κατά παραβίαση των συνταγματικών διατάξεων, και αφετέρου οι διοικητικές εκτοπίσεις. Στα 1924 συνιστώνται σε κάθε νομό ειδικές Επιτροπές Δημόσιας Ασφαλείας, που αποτελούνται από τον Νομάρχη, τον Εισαγγελέα και τον Διοικητή

Χωροφυλακής. Οι επιτροπές ασφαλείας στρέφονται επίσημα όχι μόνο κατά ληστών κλπ., αλλά και κατά προσώπων υπόπτων για δράση κατά της δημόσιας τάξης, της ησυχίας και ασφαλείας της χώρας, μόνο μετά από ειδικό διάταγμα της δικτατορίας Πάγκαλου στα 1926. «Για να εκτοπιστεί ένας πολίτης, δεν χρειαζόταν να έχει διαπράξει κάποιο αδίκημα ή να έχει επιδείξει παράνομη διαγωγή. Απεναντίας, η εκτόπιση σαν προληπτικό διοικητικό μέτρο προϋποθέτει ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει ποινική παράβαση.» **(Κούνδουρος, 1978)** Ας σταθούμε λίγο στο σημείο αυτό σε τρεις σημαντικές λεπτομέρειες. Αρχικά, στην επέκταση των κυβερνητικών εξουσιών μέσω των διαταγμάτων με ισχύ νόμου όπου και είναι δυνατόν να αποκρυσταλλώσουμε μια τομή της δικτατορίας με την δημοκρατία. Η έκφραση “πλήρεις εξουσίες” με την οποία χαρακτηρίζεται ενίοτε η κατάσταση εξαίρεσης και αναφέρεται στη διεύρυνση των κυβερνητικών εξουσιών και ιδίως στη παραχώρηση στην εκτελεστική εξουσία της δυνατότητας να εκδίδει διατάγματα με ισχύ νόμου. Έπειτα στην μεταστροφή του διατάγματος κατά υπόπτων για δράση κατά της δημόσιας ασφάλειας και τέλος στην αόριστη κράτηση παρά το νόμο που συνεπάγονταν οι διοικητικές αποφάσεις -σε αντιδιαστολή με τις δικαστικές αποφάσεις-, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις αυτές να εκφεύγουν από κάθε νομικό έλεγχο.

Στις αρχές του 1928 ύστερα από πολλά χρόνια απουσίας στο εξωτερικό ο Ε. Βενιζέλος γύρισε στην Ελλάδα και κέρδισε τις εκλογές θριαμβευτικά παίρνοντας πάνω από τα 60% των ψήφων και 2/3 των εδρών. Στραμμένη λοιπόν σε νέους συντηρητικότερους προσανατολισμούς η κυβέρνηση Βενιζέλου έφερε στη Βουλή στις 22/12/1928 το ιστορικό νομοσχέδιο. Η κινητοποίηση ενάντια στο κοινωνικό καθεστώς έγινε για πρώτη φορά στην Ελλάδα ένα *sui generis*, ένα ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα. Το νομοσχέδιο είχε τον τίτλο “Περί μέτρων ασφαλείας του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών” , μετά από έξι μήνες περίπου ψηφίστηκε και άρχισε η εφαρμογή του και προέβλεπε την τιμωρία όσων ,μέσω των ιδεών τους, προσέβλεπαν στην ανατροπή του καθεστώτος με βίαια μέσα . Όστις επιδιώκει τήν εφαρμογήν ιδεών έχουσων ως έκδηλον σκοπόν τήν διά βιαίων μέσων άνατροπήν

τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ συστήματος[...] Λίγο αργότερα, ο εκλογικός νόμος στέρησε το δικαίωμα του εκλέγεσθαι σ'αυτούς που είχαν καταδικασθεί με το Ιδιώνυμο. Το Ιδιώνυμο προέβλεπε ποινικοποίηση ιδεών και πολιτικών πεποιθήσεων με ποινές φυλάκισης ή και εκτόπισης (εξορίας). Ο ορισμός του πολίτη γίνεται υπόθεση της κυριαρχίας και η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων καθίσταται ζήτημα πολιτικής οριοθέτησης. Ένα άλλο στοιχείο του Ιδιωνύμου είναι ότι «αρνήθηκε τον γενικό πολιτικό χαρακτηρισμό των αδικημάτων του δράστη» **(Κούνδουρος, 1978)** αρνούμενο να αναγνωρίσει τον εσωτερικό εχθρό ως ίσο αντίπαλο, υποβιβάζοντας τον σε εγκληματία σε μια προσπάθεια να ορίσει την ηθική του αποκλεισμού. Με το Ιδιώνυμο εισάγεται επίσης στην τότε δικαιοτική τάξη η έννοια του εχθρού προσθέτοντας στις δηλώσεις της μια ποινική χροιά.

Οι λειτουργίες σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης ήδη πριν και από την μεταξική δικτατορία είχαν καταστεί πρόδηλο γεγονός κάτι το οποίο μαρτυρούν και οι πληθώρα Αναγκαστικών Νόμων που τέθηκαν σε ισχύ μεταγενέστερα. Ένας μεγάλος αριθμός Αναγκαστικών Νόμων, διαταγμάτων και ψηφισμάτων ήρθαν να αντικαταστήσουν το Ιδιώνυμο, το Ιδιώνυμο καταργήθηκε στη αρχή της μεταξικής δικτατορίας και η φραστική διατύπωσή του διακρίθηκε σε δύο Συντακτικές Πράξεις που τελικά ενσωματώθηκαν στο μεταξικό Αναγκαστικό Νόμο 117/Σεπτ. 1936 ' ' περί μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῶν ἐκ τοῦτου συνεπειῶν ' ' με ποινές φυλάκισης τουλάχιστον τριῶν μηνῶν και εκτόπισης τουλάχιστον ἕξι μηνῶν. Με τον καινούργιο νόμο η βάση του εγκλήματος διευρύνεται καθώς το ενδιαφέρον σημείο του είναι ότι η λέξη ' 'βιαίως' ' παραλείπεται και αρκεί ο δράστης να προσπαθεί να ανατρέψει ἔστω και ειρηνικά αυτό που η δικτατορία ὀριζε σαν κοινωνικό καθεστῶς. Στη συνέχεια, στα 1938 ο Αναγκαστικός Νόμος 1075 ' ' περί ἀσφαλείας τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος καὶ προστασίας τῶν πολιτῶν ' ' ἔρχεται να κωδικοποιήσει με ενιαίο κείμενο την ὄλη αντικομμουνιστική νομοθεσία της προ-Μεταξικής και Μεταξικής περιόδου σε μια εκτεταμένη νομική επιτομή. Ὅπως και προηγουμένως το στοιχείο του ' 'βιαίου' ', δεν απαιτείται. Τέλος ο Αν. Νόμος 1075

πρωτοθέσπισε και κατοχύρωσε τη χρήση των περίφημων πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων. Η καθιέρωση των πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων είναι γεγονός εξαιρετικής σημασίας. Ως την μεταπολίτευση του 1974 ήταν απόλυτα απαραίτητα για να μπορούσε κανείς να ζει και να κινείται στην Ελλάδα. Η νομοθεσία που θεσπίστηκε με αντικείμενο τον εμφύλιο (ψηφίσματα, συντακτικές πράξεις, αναγκαστικοί νόμοι, νόμοι, διατάγματα) είναι δαιδαλώδης. Και παρόλο που μόνο το Γ΄ ψήφισμα είχε τίτλο «περί έκτακτων μέτρων» το σύνολο των διατάξεων αυτής της περιόδου είναι επίσης γνωστά σαν έκτακτα μέτρα. Γ΄ Ψήφισμα, Αναγκαστικός Νόμος 509/1947, Αναγκαστικός Νόμος 453/1945, Αναγκαστικός Νόμος 809/1948, Ψήφισμα 0Γ΄/1949, Ψήφισμα ΛΖ΄/1947, μαρτυρούν το μέγεθος των έκτακτων θεσμίσεων της εποχής.

Η εντατική προσπάθεια αναδημιουργίας συλλογικής ταυτότητας με στόχο να οικοδομήσει ένα «εμείς» σε αντιδιαστολή προς ένα «αυτοί» μεταστοιχειώθηκε σε έναν διαχωρισμό φίλου-εχθρού. Η πόλωση αυτή έφερε σε αντίθεση το έθνος ως σύνολο προς τους εχθρούς του. «Η Αριστερά ταυτίστηκε εύκολα με την επεκτατική απειλή της Σοβιετικής Ένωσης. Η ταύτιση έτσι του εσωτερικού εχθρού με μια εξωτερική απειλή αποτέλεσε την αναγκαία προϋπόθεση για να αναπτυχθεί το αμυντικό ιδεολογικό σύστημα.» (Τσουκαλάς, 1987)

Η σημασία εκείνη που καθόρισε τον εσωτερικό δεσμό και κατέστησε δυνατή την ταυτότητα ήταν η έννοια της εθνοφροσύνης. Το εθνικό κράτος εκπλήρωσε πολύ ικανοποιητικά τον ρόλο του συνολικού προστατευτικού κλοιού. Εμφανίστηκε τόσο ως πραγματικός φορέας επαγγελματικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού, όσο και ως η φανερή και καταξιωμένη συμβολική ενότητα μιας μυθοποιημένης συλλογικής ταυτότητας. Είναι, λοιπόν, εύκολο να κατανοήσουμε γιατί το αυταρχικό αμυντικό κράτος έγινε δομικά απρόσβλητος θεσμός μόνο μετά το 1949. «Από τον εμφύλιο πόλεμο αρχίζουν και μετά τον εμφύλιο ενισχύονται τα εξής: η μόνιμη λειτουργία των στρατοπέδων συγκέντρωσης, η ριζική εκκαθάριση της δημόσιας

διοίκησης, η οργάνωση της προπαγάνδας υπό την αιγίδα των ενόπλων δυνάμεων, η συστηματοποίηση της αστυνομικής καταπίεσης σε όλη τη χώρα, η τεράστια διόγκωση των δραστηριοτήτων της μυστικής αστυνομίας (περίπου 60.000 άτομα λέγεται ότι μισθοδοτούνταν μέχρι το 1962) και η θεσμοθέτηση των «πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων» (ή «νομιμοφροσύνης») – που επεκτείνονται χαρακτηριστικά σε ολόκληρη την οικογένεια σε ημικληρονομική βάση- ως επίσημη προϋπόθεση για κάθε είδους άδεια, δημόσια εξουσιοδότηση και εργασία. Με τέτοια μέσα δημιουργήθηκε συστηματικά ένα «κράτος διακρίσεων».
(Τσουκαλάς, 1987)

Ο νομικός μηχανισμός που θεσπίστηκε κατά τον εμφύλιο πόλεμο καθώς και η επίδραση του είναι απαραίτητο να εντοπιστούν και να αναλυθούν λόγω της μεγάλης αντοχής του στο χρόνο. Αν και ξεπήδησε από μια ένοπλη σύρραξη και καθρέφτιζε την αντίστοιχη περίοδο, ο μηχανισμός αυτός εξακολούθησε να ισχύει σαν μέσο κοινωνικού ελέγχου και στις επόμενες δεκαετίες. Η φράση που εξαρτούσε την ισχύ του 509 ‘‘διαρκούσης της ανταρσίας’’ διαγράφηκε από το κείμενο του νόμου όταν κυρώθηκε από τη Βουλή το 1948. Το γεγονός προοιωνίζε καθοριστικά την επόμενη 27ετία. Παρόλο που ο Στρατιωτικός Νόμος έπαψε να ισχύει από το 1950, ο εμφύλιος παρατάθηκε νομικά μέχρι τουλάχιστον και το 1962. Έρχεται και το ψήφισμα της Βουλής της 16/29 Απριλίου του 1952 που παρόλο ότι αναγνωρίζει τον ανώμαλο χαρακτήρα των ψηφισμάτων και άλλων νομοθετημάτων του εμφυλίου πολέμου, παρατείνει την ισχύ τους ώσπου να καταργηθούν με νόμο. Και η παράταση αυτή κράτησε ως το 1975. Για 25 χρόνια δηλαδή λειτούργησε ένα Παρασύνταγμα με τόση ισχύ και κατοχύρωση όση και το Σύνταγμα.

Το παράδοξο της διατήρησης και ενίσχυσης των έκτακτων μέτρων –τα οποία είναι δυνατόν να δικαιολογούνται σε περιόδους εχθροπραξιών– σε περιόδους ομαλής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας όπως συμβαίνει και στο παράδειγμα που μελετάμε είχε προβλέψει μέσα από μια ιδιαιτέρως εύστοχη παρατήρησή του ο Benjamin μόλις το 1942 ο οποίος υποστήριξε πως «η παράδοση των

καταπιεσμένων μας διδάσκει ότι η ‘‘κατάσταση εκτάκτου ανάγκης’’ στην οποία ζούμε είναι ο κανόνας.» (Μπένγιαμιν, 1983) Ακόμα η μελέτη αυτή δεν θα είναι πλήρης αν δεν γίνει μνεία και για τον περί κατασκοπείας Αναγκαστικό Νόμο 375/1936 που θεσπίστηκε στη μεταξική δικτατορία. Αυτός ο νόμος ‘‘περί τιμωρίας των εγκληματικών ενεργειών των απειλουσών την εξωτερικήν ασφάλειαν της χώρας’’, θεσπίστηκε για να καλύψει όπως γίνεται παντού , περιπτώσεις κατασκοπείας, δηλαδή διαρροής πληροφοριών και υλικών στρατιωτικής φύσης (κώδικες, σχεδιαγράμματα, χάρτες, πληροφορίες μυστικής σημασίας κλπ.). Ο Α.Ν 375 είχε καταργηθεί το 1941 αλλά είχε ξανατεθεί σε ισχύ το 1945. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου εφαρμόστηκε μόνο περιστασιακά καθώς ίσχυαν τα πιο αποτελεσματικά έκτακτα μέτρα του Γ΄ Ψηφίσματος και του Α.Ν 509. Ένα άλλο λεπτό σημείο των καταδικών με τον 375 είναι πως οι δράστες δεν θεωρούνταν πολιτικοί εγκληματίες. Το έγκλημα της κατασκοπείας στην Ελλάδα επανενεργοποιήθηκε στα τέλη του 1951 με αρχές του 1952 όταν ο πόλεμος της Κορέας βρισκόταν στο αποκορύφωμά του. Η συγκυρία δεν ήταν τυχαία. Στις Η.Π.Α τον Σεπτέμβριο του 1950 ενεργοποιήθηκε ο νόμος περί εσωτερικής ασφάλειας σε μια περίοδο στην οποία ο μακαρθισμός βρισκόταν στο απόγειό του. Ο νόμος αυτός και τα συναφή διατάγματα αποτέλεσαν πρότυπο καταστολής και αντικατόπτριζαν σε νομοθετικό επίπεδο το κλίμα του Ψυχρού Πολέμου. Ο Α.Ν 375 καταδίκασε σε θάνατο οποιονδήποτε προμηθευόταν ή μετέδιδε στρατιωτικά ή άλλα μυστικά ‘‘επί σκοπώ κατασκοπείας’’ ακόμα και σε καιρό ειρήνης. Παρά την ψήφιση του νέου Ποινικού Κώδικα από την 1^η Ιανουαρίου 1951 , Αν 375 διατηρήθηκε σε ισχύ. Η επίκληση της διατήρησης της συνταγματικής ώστε να δικαιολογηθούν τα έκτακτα μέτρα θυμίζει τα λόγια του Σμιτ όπου «στην κατάσταση εξαίρεσης το σύνταγμα μπορεί να αναστέλλεται ως προς την εφαρμογή του , δεν πάύει όμως να ισχύει αφού η αναστολή του σημαίνει μόνο μία συγκεκριμένη εξαίρεση» [...] και συμβαίνει «για να υπερασπιστεί την ύπαρξή του ώστε να καταφέρει στο τέλος να επιτρέψει την εφαρμογή του δικαίου». (Schmitt, 1921)

Τέλος, θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον μια διερώτηση γύρω από τον

αν η ρηχή ή περιορισμένη δημοκρατία αποτέλεσε ίσως ένα αίτιο ή ένα πρώτο στάδιο της υποχώρησης της δημοκρατίας που ολοκληρώθηκε με το Απριλιανό πραξικόπημα σηματοδοτώντας το πέρασμα από την εντεταλμένη στην κυρίαρχη δικτατορία όπως υποστήριζε ο Σμιτ. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Tingsten στον επίλογο του βιβλίου του : «Παρόλο που η προσωρινή ,ελεγχόμενη χρήση της πλήρους εξουσίας είναι συμβατή με τα δημοκρατικά συντάγματα ,η συστηματική, τακτική χρήση του θεσμού οδηγεί αναγκαστικά στην κατάλυση της δημοκρατίας.» (Tingsten,1934)

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 16](#)

Από τον σωφρονισμό στην αιχμαλωσία και τον διάχυτο κοινωνικό έλεγχο

Σπύρος Τζουανόπουλος

Στις φυλακές «τύπου Γ» θα εγκλείονται καταδικασμένοι, αλλά και υπόδικοι, για τρομοκρατία, εσχάτη προδοσία και λοιπά αδικήματα σχετιζόμενα με εγκληματική οργάνωση, εκτίοντας πραγματική ποινή (δηλαδή χωρίς κανένα ευεργετικό υπολογισμό) τουλάχιστον 4 ετών εντός αυτών. Θα κρατούνται επίσης, όσοι κρατούμενοι κρίνονται επικίνδυνοι για την ασφάλεια της χώρας και τη δημόσια τάξη, καθώς και όσοι κρίνονται επικίνδυνοι για την τάξη και την ασφάλεια της φυλακής, όπου κρατούνται. Μέχρι σήμερα βέβαια, η τιμωρία μέσω των διαρκών μεταγωγών ήταν μια πραγματικότητα για μια σειρά κρατουμένων που έμπαιναν στο στόχαστρο των σωφρονιστικών και διεπόταν από την πλήρη

αυθαιρεσία των τελευταίων: με τη θέσπιση του μέτρου όμως με τη βούλα του νόμου σκοπός είναι η διάχυση του φόβου για την αποτροπή των διεκδικήσεων εντός των φυλακών. Ο νόμος προβλέπει επίσης και μια σειρά από ολοκληρωτικά μέτρα, όπως:

- Καθολική στέρηση του δικαιώματος χορήγησης αδειών σε κρατούμενους αυτής της ειδικής κατηγορίας.
- Καθολική στέρηση της ημιελεύθερης διαβίωσης.
- Καθολική στέρηση του δικαιώματος των μεροκάματων.
- Ο χρόνος για την αποφυλάκιση όσων έχουν καταδικαστεί σε ποινή ισόβιας κάθειρξης για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση αυξάνεται στα 20 χρόνια, από 16 που ισχύει σήμερα.
- Στέρηση-περιορισμός του δικαιώματος επικοινωνίας, τηλεφωνικής και δια ζώσης με το κοινωνικό τους περιβάλλον, με τρόπο και όρους που θα διαμορφώνονται από τον εσωτερικό κανονισμό του Καταστήματος, από την αυθαιρεσία δηλαδή των σωφρονιστικών!
- Ο Εισαγγελέας Εκτέλεσης Ποινών παραγγέλλει με βάση την καταδικαστική απόφαση ή το ένταλμα προσωρινής κράτησης την μεταγωγή στις φυλακές ή στις πτέρυγες τύπου Γ΄ κρατουμένων και υποδίκων για τα εγκλήματα του άρθρου 187Α και συναφή. Επίσης, ο ίδιος Εισαγγελέας κρίνει, κατά τρόπο απόλυτο, ποιοι από άλλες κατηγορίες κρατουμένων αποτελούν απειλή όχι μόνο για τη τάξη και την ασφάλεια της φυλακής αλλά και της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, ώστε να μεταχθούν σε καταστήματα τύπου Γ.

Εκεί που το πράγμα ξεφεύγει από τα μέχρι τώρα ευρωπαϊκά δεδομένα και αρχίζει να γειτνιάζει με νομικά ήθη των ΗΠΑ είναι στις διατάξεις που προβλέπουν «ευνοϊκές» ρυθμίσεις για συνεργαζόμενους. Όσοι είναι υπαίτιοι οποιασδήποτε εγκληματικής πράξης (εκτός από συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση), εφόσον έδωσαν πληροφορίες ή με οποιονδήποτε τρόπο συνετέλεσαν στην εξάρθρωση τρομοκρατικής οργάνωσης ή σύλληψη φυγόδικων ή φυγόποινων για πράξεις τρομοκρατίας του άρθρου 187Α,

επιβραβεύονται με αποφυλάκιση, με αναστολή της ποινικής δίωξης, με απόλυση! Ξεκάθαρος στόχος της ρύθμισης είναι η διάχυση του κλίματος ανασφάλειας μεταξύ των κρατουμένων, με απώτερο στόχο να σπάσει η αλληλεγγύη μεταξύ «ποινικών» και «πολιτικών».

Επίσης, ειδική υπηρεσία της αστυνομίας –ο κανονισμός λειτουργίας της οποίας θα είναι απόρρητος και δεν θα δημοσιευτεί– θα είναι πλέον υπεύθυνη όχι μόνο για την εξωτερική και περιμετρική φρούρηση της φυλακής, αλλά θα ελέγχει και την είσοδο-έξοδο σε αυτήν.

Πέραν της αυστηροποίησης των μέτρων που προβλέπονται για τους τρόφιμους των φυλακών αυτών, άξιο παρατήρησης είναι η διευρυμένη δυνατότητα που δίνει το κράτος στον εαυτό του να πράξει κατά το δοκούν. Ενδεικτικό είναι ότι επιτρέπεται στον κρατούμενο να προσφύγει εναντίον της κράτησής του σε φυλακές τύπου Γ' ενώπιον Δικαστικού Συμβουλίου, ο Εισαγγελέας όμως μπορεί να τον ξαναστέλνει στις φυλακές Γ' επ' άπειρον, αφού του επιτρέπεται να επανεκδώσει νέα εντολή κράτησης για τον ίδιο κρατούμενο, «εφόσον προκύψουν νέα στοιχεία». Το πανηγυρικότερο όλων όμως είναι ότι τα βουλεύματα και οι διατάξεις αυτές κοινοποιούνται υποχρεωτικά στον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος έχει και ο ίδιος δυνατότητα προσφυγής!

Νομιμοποιητικός πυλώνας της φυλακής στο κοινωνικό συμβόλαιο είναι η αντίληψη περί σωφρονισμού του εγκλείστου. Στο νέο νομοσχέδιο, όπως σωστά έχει διαπιστωθεί από τους εγκληματολόγους όλου του πολιτικού φάσματος, η αντίληψη αυτή υπονομεύεται ανοιχτά και σαν σκοπός πλέον τίθεται η εξουδετέρωση-αχρήστευση του απείθαρχου υποκειμένου, άσχετα από την «βαρύτητα» της πράξης που τον οδήγησε στη φυλακή. Ενδεικτικό είναι ότι ο νομοθέτης δεν έχει ως κριτήριο την ποινική απαξία του εγκλήματος, που διέπραξε ο κρατούμενος, ώστε να στείλει στις φυλακές τύπου Γ' τους «βαρυποινίτες»: αντίθετα, κριτήριό του είναι η απειθαρχία, η οποία μπορεί π.χ. να στείλει έναν υπόδικο για οποιοδήποτε έγκλημα στην απομόνωση των φυλακών Γ', επειδή διαπληκτίστηκε με έναν σωφρονιστικό

υπάλληλο.

Από την 11η Σεπτεμβρίου 2001 και μετά παρατηρείται η εντεινόμενη ενσωμάτωση και στο Ελληνικό δίκαιο του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού. Πρόκειται για μια δικαιική αντίληψη, που έρχεται σε ρήξη με τα νομιμοποιητικά θεμέλια του Κράτους Δικαίου και εδράζεται στην αντίληψη ότι ορισμένες «απείθαρχες» κατηγορίες κοινωνικών υποκειμένων δε θα πρέπει να προστατεύονται από την ίδια δέσμη νομικών εγγυήσεων, όπως ένας πλήρης φορέας δικαιωμάτων : αντίθετα, θα πρέπει να θεσπιστούν διατάξεις που θα κατοχυρώνουν αντιμετώπιση Εχθρού. Πρόκειται για την προσπάθεια ρύθμισης της σχέσης της κατάστασης εξαίρεσης στο πεδίο της εφαρμογής του ποινικού νόμου, της σχηματοποίησης δηλαδή κανόνων, που θα ρυθμίζουν την απελευθέρωση δυνατοτήτων κρατικής βίας σε απείθαρχα υποκείμενα. Το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού τιμωρεί αυστηρότερα ακριβώς για το φρόνημα του εγκληματία, και η υιοθέτησή του ακριβώς εξυπηρετεί την επισημοποίηση και τον καθαγιασμό του «χαμηλής έντασης» εμφυλίου πολέμου που διεξάγεται στο εσωτερικό των Δυτικών κοινωνιών. Στην Ελλάδα ήταν μέχρι πρόσφατα το αντάρτικο πόλης (και το «κοινό» έγκλημα όταν απάγει επιχειρηματίες «εθνικού ενδιαφέροντος»), αλλά ο κύκλος των εχθρών έχει ήδη διευρυνθεί στους «βίαιους ριζοσπάστες» και στους «παραβατικούς μετανάστες». Όλοι όσοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του κοινωνικού ανταγωνισμού γίνονται θύματα του νομικού ολοκληρωτισμού, ακριβώς γιατί το παράνομο των πράξεών τους έχει έκδηλα πολιτικό χαρακτήρα. Το πολιτικό/αστυνομικό/δικαστικό σύμπλεγμα δρα πλέον σαν ενιαία εξουσία. Η ζώνη αυτή ολοένα και θα επεκτείνεται, όσο θα διευρύνεται και ο κύκλος των ανθρώπων, που η εξουσία θέλει να θέσει σε καθεστώς εξαίρεσης. Ο κύκλος έχει ήδη διευρυνθεί στους μετανάστες και σιγα-σιγά θα περιλάβει και τους οφειλέτες του Δημοσίου, ενώ σχέδια για ιδιωτικοποίηση των κέντρων κράτησης αρχικά και των φυλακών σε επόμενο στάδιο έχουν κάνει την εμφάνισή τους, απλώνοντας το σκοτάδι της αυθαιρεσίας και εντείνοντας την επίθεση στο έκλειστο κομμάτι της κοινωνίας μας.

Στο πεδίο της σωφρονιστικής νομοθεσίας, η απόρριψη του προηγούμενου νομοσχεδίου για την μεταρρύθμιση του Σωφρονιστικού Κώδικα σε ηπιότερη κατεύθυνση, συνδυαστικά με την μη εφαρμογή των εξαγγελθέντων μέτρων για την αποσυμφόρηση και αντ' αυτών η ψήφιση στα θερινά τμήματα μιας Βουλής, που θυμίζει Βαϊμάρη, του πιο επιθετικού νομοσχεδίου που έχει κατατεθεί από αυτή την κυβέρνηση είναι μια άνευ προηγουμένου επίθεση, που οφείλουμε να την τσακίσουμε. Ο βασικός στόχος του νόμου, πέραν όλων των λοιπών σχεδίων έντασης του ολοκληρωτισμού, είναι να σπάσει τους δεσμούς αλληλεγγύης των κρατουμένων, αφενός μεταξύ τους και αφετέρου με τους «έξω». Αυτό που φοβίζει την εξουσία πιο πολύ δεν είναι ούτε το οργανωμένο έγκλημα που ελέγχει ολόκληρα πεδία στις φυλακές, ούτε οι αποδράσεις, ούτε η «ανομία» εντός των τειχών των φυλακών. Αντίθετα, είναι αυτό που διαχρονικά τρομοκρατούσε και τρομοκρατεί κάθε εξουσία που υπήρξε, και δεν είναι άλλο από την αυτοοργάνωση των από τα κάτω που συνειδητοποιούν ότι δεν έχουν να χωρίσουν τίποτα μεταξύ τους και δεν έχουν να χάσουν τίποτα παρά τις αλυσίδες τους. Η μάχη για τις φυλακές θα κρίνει πολλά : εμείς θα κρατήσουμε τη θέση, που μας ανήκει, στο πλευρό της αγωνιζόμενης κοινωνίας για την κοινωνική απελευθέρωση.

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 15](#)

Ο Κρατικός Αντιφασισμός και το Κίνημα

Δανάη Κασίμη

Με αφορμή τη σύλληψη στελεχών της Χρυσής Αυγής και την αναταραχή που δημιουργήθηκε στον κόσμο του κινήματος και όχι

μόνο, σχετικά με την πιθανότητα υπαγωγής της στις διατάξεις του τρομονόμου, είναι σημαντικό να διερωτηθούμε αν το θέμα αυτό είναι πράγματι, άξιο ανάλυσης, αφού προηγουμένως ξεκαθαρίσουμε το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάχθηκε η ανωτέρω οργάνωση.

Τα τελευταία χρόνια της μνημονιακής περιόδου, αντιμετωπίζουμε πολύ συχνά, φαινόμενα αντίδρασης από πολλά κομμάτια της κοινωνίας, η οποία καταπιέζεται από τη σημερινή πολιτική. Τα κομμάτια αυτά εκφράζονται από διάφορους πολιτικούς φορείς, κοινοβουλευτικούς και μη. Η έντονη απογοήτευση και απελπισία που μας χαρακτηρίζει, οδηγεί πολλές φορές σε επιλογές, οι οποίες δεν αποτελούν προϊόν ώριμης πολιτικής σκέψης. Το παράδειγμα της νεοναζιστικής οργάνωσης είναι χαρακτηριστικό. Ένα μέρος της κοινωνίας που υποφέρει ή απλά αντιδρά με το θυμικό, βρίσκει καταφύγιο στη Χρυσή Αυγή. Το γεγονός της δολοφονίας του Παύλου Φύσσα από μέλος της οργάνωσης, οδήγησε στην ενεργοποίηση των μηχανισμών της δικαιοσύνης με την παραπομπή του αρχηγού και άλλων στελεχών της οργάνωσης στις δικαστικές αρχές.

*Ποια η σημασία της υπαγωγής ή μη της Χρυσής Αυγής στο άρθρο **187 Α ΠΚ** και σε ποιο βαθμό επηρεάζει την επιλογή των μέτρων, εκ μέρους του κράτους, εναντίον των δράσεων που προέρχονται από τα κινήματα του ευρύτερου αριστερού και αναρχικού χώρου; Πώς αξιολογείται η κρατική αντιφασιστική πολιτική σήμερα από την ελληνική κυβέρνηση και ποιες είναι τελικά οι αξίες που πρέπει να υπερασπιστεί το κίνημα;*

Αρχικά, να επισημάνουμε ότι η Χρυσή Αυγή παραπέμφθηκε τελικά με το **187 ΠΚ** και όχι με το **187 Α ΠΚ**. Η διαφορά είναι ότι με το τελευταίο άρθρο, δίνεται νομικός ορισμός στην τρομοκρατική πράξη και θεσμοθετείται η ποινική αντιμετώπιση του τρομοκράτη ως ατόμου, από μόνο το γεγονός ότι αυτός αξιολογείται ως τέτοιος από το ποινικό δίκαιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υπόθεση των Πυρήνων της Φωτιάς. Τα περισσότερα μέλη της τελευταίας οργάνωσης, αντιμετώπισαν εξωφρενικά βαριές ποινές, χωρίς καν να ληφθούν υπόψη τα ελαφρυντικά, επειδή ακριβώς το

ποινικό δίκαιο τους **όρισε** ως τρομοκράτες, και για το λόγο αυτό, κάθε έγκλημα που διέπραξαν υπήχθη στον τρομονόμο (δηλαδή στο άρθρο 187 Α ΠΚ).

Αντιθέτως, η Χρυσή Αυγή, παραπέμφθηκε με το 187 ΠΚ, το οποίο αφορά μια οποιαδήποτε εγκληματική οργάνωση που τελεί μια σειρά κακουργημάτων, τα οποία αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο αυτό. Δεν πρόκειται, με λίγα λόγια, για παραπομπή στη δικαιοσύνη εξαιτίας των πολιτικών τους φρονημάτων, αλλά εξαιτίας της συγκρότησης ή ένταξης, κατά περίπτωση, σε δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα, που επεδίωξε τη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων. Το δίκαιο ή άδικο, η εσφαλμένη ή εμπεριστατωμένη αιτιολογία της παραπομπής της Χρυσής Αυγής στο άρθρο αυτό, δε θα πρέπει να ανησυχεί το κίνημα.

Εκείνο, το οποίο είναι ανησυχητικό, όπως προανέφερα, είναι η εξευτελιστική και βάνουση ποινική αντιμετώπιση των πολιτικών οργανώσεων του αναρχικού χώρου και της αριστεράς, από τους κρατικούς μηχανισμούς στους οποίους εντάσσεται και μέρος της ελληνικής δικαιοσύνης. Η ανησυχία για το αν η Χρυσή Αυγή θα υπαγόταν ή όχι στον τρομονόμο, μικρή σημασία έχει.

Η φύση του τρομο-νομοθετήματος, αποτελεί μια προσπάθεια οχύρωσης του κράτους απέναντι στις πολιτικές απόψεις και πρακτικές που το απειλούν. Οποιαδήποτε ενέργεια, οποιαδήποτε προφορική ή γραπτή διατύπωση, που αντίκειται στις αποφάσεις που λαμβάνονται από την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία, οδηγεί στο χαρακτηρισμό των υποκειμένων-φορέων ως τρομοκρατών και κατ' επέκταση μη πολιτών της χώρας αυτής. Συνάγεται και από τη διατύπωση της αντικειμενικής υπόστασης του ίδιου του άρθρου 187 Α ΠΚ: «...με τρόπο ή σε έκταση ή υπό συνθήκες που είναι δυνατό να βλάψουν σοβαρά μια χώρα... ή να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές δομές μιας χώρας...».

Τώρα, σχετικά με την αντιφασιστική δράση του κράτους, αυτή εκδηλώθηκε αφενός με την εισαγωγή στη Βουλή για ψήφιση, του νομοσχεδίου ενάντια στο ρατσισμό, πριν ακόμη διαπραχθεί η

δολοφονία του Παύλου, αφετέρου με τη σύλληψη στελεχών της Χρυσής Αυγής. Εν τέλει, το νομοσχέδιο δεν ψηφίσθηκε από την πλειοψηφία των βουλευτών και επιπλέον, η αντιμετώπιση της οργάνωσης από τη δικαιοσύνη (στην ουσία την «εκτελεστική» εξουσία) ήταν ξεκάθαρα επιεικής, σε αντίθεση με την αντιμετώπιση των Πυρήνων.

Η άρνηση ή η κατάφαση της υπαγωγής της ΧΑ στον 187 Α ΠΚ, δεν εξυπηρετεί τη διατύπωση μιας γραμμής υπεράσπισης των δράσεων του κινήματος, οι οποίες ποινικοποιούνται από το σύστημα, μιας και το τελευταίο τάσσεται ούτως ή άλλως και χωρίς αμφιβολία, ενάντια στο πολιτικό σύστημα, αποτελώντας σοβαρή απειλή. Δεν μπορούμε εύκολα να ισχυριστούμε, ότι το γεγονός της μη υπαγωγής της στο 187 Α, αποτελεί ανακούφιση σχετικά με τη μελλοντική ποινική αντιμετώπιση των δράσεων του κινήματος. Η δίκη των Πυρήνων είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Η σοβαρή απειλή για το υπάρχον σύστημα είναι η διατύπωση ενός σοβαρού πολιτικού λόγου. Η φρασεολογία της Χρυσής Αυγής μακράν απέχει από έναν τέτοιο χαρακτηρισμό. Θα μπορούσε πράγματι να υπάρχει ένα εθνικιστικό ή ένα φασιστικό, όπως στην προκείμενη περίπτωση, κίνημα, το οποίο να αντιμάχεται το σύστημα. Η Χρυσή Αυγή, δεν φαίνεται να εντάσσεται σε αυτήν την κατηγορία, όταν αναμοχλεύει πάθη του παρελθόντος (εμφύλιος) και όταν δεν έχει ουσιαστικά κανένα πολιτικό πρόγραμμα. Βασίζεται απλά στο θυμικό των Ελλήνων και φυσικά στερείται σοβαρότητας πολιτικού λόγου και πρότασης.

Από την άλλη πλευρά, ο αντιεξουσιαστικός και αριστερός χώρος, θεωρείται ως ο πραγματικός «εχθρός» του υπάρχοντος νεοφιλελεύθερου καθεστώτος. Η προσπάθεια προστασίας και συντήρησής του, απέναντι στις κοινωνικές αντιδράσεις, δημιουργεί την ανάγκη εύρεσης ενός τέτοιου εχθρού. Η θεωρία των δύο άκρων, που έχει γίνει πολύ της μόδας τελευταία, δεν ευσταθεί με την ύπαρξη ενός μόνο εχθρού (ένα άκρο). Απαιτείται και ο αντίποδας αυτού (το άλλο άκρο), ο οποίος δεν μπορεί να είναι άλλος από τη Χρυσή Αυγή, η οποία ενεργεί ολοκληρωτικά και εκδικητικά. Όμως, είδαμε ότι η αντιμετώπισή της από τη

δικαιοσύνη δεν ήταν ανάλογη εκείνης στην υπόθεση των Πυρήνων. Γιατί άραγε;

Θα κατέληγα λέγοντας ότι η νεοφιλελεύθερη πολιτική που ασκείται, ειδικά σήμερα με την παρούσα οικονομική κρίση, γέννησε διαφόρων ειδών κοινωνικές αντιδράσεις. Η τιμώρηση ή μη της Χρυσής Αυγής, αμφιβάλλω αν αποβαίνει αρνητική ή θετική αντίστοιχα για τα κινήματα. Εκείνα αποτελούν την πραγματική απειλή απέναντι στο σύστημα και εκείνα είναι που μπορούν να προτάξουν ένα νέο πολιτικό δημιούργημα, να διαμορφώσουν τις συνθήκες για τη δημιουργία νέων δικαιότερων θεσμών με σκοπό να αντικαταστήσουν τους υπάρχοντες. Δεν πρέπει λοιπόν να πέφτουμε στην παγίδα και να επιβεβαιώνουμε τα ανόητα συνθήματα και τις θεωρίες που διαδίδει η κυβέρνηση και ειδικά τη θεωρία των δύο άκρων...

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 14](#)

Η Κατάσταση Εξαίρεσης ως Τεχνική Διακυβέρνησης στην Ελλάδα της Κρίσης

Αντώνης Μπρούμας

Η καθολική επίθεση της κυρίαρχης οικονομικο-πολιτικής ελίτ στις κοινωνίες της Νότιας Ευρώπης αποξηλώνει με ταχύ ρυθμό τα οικονομικά και δημοκρατικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των κατώτερων κοινωνικών τάξεων. Η βία της επίθεσης αποκόπτει κάθε δυνατότητα των καταπιεζόμενων να επηρεάζουν τη σφαίρα της πολιτικής και καθλώνει όλο και μεγαλύτερες ομάδες πληθυσμού στο επίπεδο της γυμνής ζωής. Βασική τεχνική της σε πολιτικό επίπεδο κοινοβουλευτικά δομημένης κυριαρχίας για να πάρει πίσω

ό,τι κατακτήθηκε με αίμα τις τελευταίες εκατονταετίες είναι η χρήση σε νομικό-πολιτικό επίπεδο της κατάστασης εξαίρεσης. Η χρήση της τεχνικής αυτής είναι ιδιαίτερα αισθητή στην εγχώρια πραγματικότητα, όπου ολόκληρα κοινωνικά κομμάτια απογυμνώνονται από κάθε δικαίωμα στη ζωή και στην αξιοπρέπεια, ενώ η φύση υποβαθμίζεται απλώς σε παράπλευρη απώλεια της «ανάπτυξης» των αφεντικών.

Ελλάδα: Θέτοντας Ανθρώπους και Φύση σε Κατάσταση Εξαίρεσης

Αν και τα δείγματα του φαινομένου πρέπει να αναζητηθούν πολύ πιο πριν, ωστόσο με πολύ επιθετικό τρόπο από το 2007 το εγχώριο σύστημα εξουσίας έχει προχωρήσει σε μία υπερπαραγωγή νόμων, που διασπούν το κοινωνικό σώμα σε κατηγορίες υπηκόων και δημιουργούν εξαιρετικά και χωρίς δικλείδες ασφαλείας *de jure* ή *de facto* νομικά καθεστώτα όχι μόνο για τους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους, τους μετανάστες, τους οροθετικούς, τους κοινωνικούς αγωνιστές και τους διαδηλωτές αλλά και για τον χώρο και το φυσικό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, το σύστημα εξαιρεί *de jure* ή *de facto* τον σκληρό πυρήνα του κρατικού του μηχανισμού από την υποχρέωση σεβασμού του Συντάγματος και των νόμων.

... Στην Εργασία

Κύριος αποδέκτης της επίθεσης είναι ο κόσμος της εργασίας. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '90 οι ασφαλιστικές δικλείδες του εργατικού δικαίου, που συντηρούσαν το αρχέτυπο του φορντικού μοντέλου εργασίας (8ωρο/5μερο/σταθερή εργασία), είχαν αρχίσει να αποσαθρώνονται τόσο σε επίπεδο νόμων για επιμέρους κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι σε σύμβαση μαθητείας ή δανεισμού ή σε εντατικοποιημένους κλάδους της παραγωγής (π.χ. τουρισμός), όσο και με την εσκεμμένη από το καθεστώς *de facto* ανενέργεια των περιορισμών στους χρόνους εργασίας (π.χ. απλήρωτες υπερωρίες) και των κοινωνικοασφαλιστικών υποχρεώσεων των εργοδοτών, που γιγάντωσαν την εισφοροδιαφυγή και τη μαύρη εργασία και οδήγησαν στο να εξοκείλουν σήμερα τα ασφαλιστικά ταμεία. Αυτή η θέση σε κατάσταση εξαίρεσης κομματιών του

κόσμου της εργασίας ήταν αναγκαία, ώστε σήμερα να καταστεί δυνατή με όσο το δυνατό λιγότερες αντιστάσεις η πλήρης αποσάθρωση του συλλογικού εργατικού δικαίου και η γενίκευση της επισφάλειας. Πλέον, η κατάσταση εξαίρεσης από τα θεσμικά όρια της εκμετάλλευσης παίρνει και χωρικά χαρακτηριστικά με την προκήρυξη οικονομικών ζωνών στην επικράτεια, στις οποίες δεν θα ισχύει το εναπομείναν εργατικό δίκαιο.

... Στα Απελευθερωτικά Κινήματα

Εντούτοις, οι μεγαλύτερες κοινωνικές αντιστάσεις ενάντια στη θέση σε κατάσταση εξαίρεσης αρθρώθηκαν όταν στο στόχαστρο μπήκαν τα απελευθερωτικά κινήματα και οι δημοκρατικές κατακτήσεις. Με την ψήφιση των τρομονόμων εξαιρέθηκαν από τις κρατικοδικαιικές δικλείδες του ποινικού δικαίου και, ειδικότερα, από τη θεμελιώδη αρχή *nullum crimen sine lege* οι διωκόμενοι για την κοινωνική δράση τους αγωνιστές και μπήκε σε εφαρμογή έναντι αυτών το νεοπαγές ποινικό δίκαιο του εχθρού. Μετά το πανοπτικό των Ολυμπιακών και τη γνωμοδότηση Σανιδά, το κράτος εξαίρεσε από την υποχρέωση σεβασμού της ιδιωτικότητας το δικαστικό σύστημα και τις αστυνομικές αρχές, υποβάθμισε την υποτιθέμενα ανεξάρτητη ΑΠΔΠΧ σε γνωμοδοτικό όργανο επί των επιλογών του και θεσμοθέτησε τη βιντεοσκόπηση των διαδηλώσεων και, γενικώς, του δημόσιου χώρου για σκοπούς δημόσιας τάξης, θέτοντας τις βάσεις για την κοινωνία της επιτήρησης. Με νόμο του 2011, οι τηλεπικοινωνιακές εταιρείες εξαναγκάστηκαν σε διατήρηση των εξωτερικών δεδομένων σε τηλεφωνία και διαδίκτυο για ένα έτος, επιτείνοντας το καθεστώς του Μεγάλου Αδελφού και στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Σήμερα, η ίδια η έκθεση της ΑΔΑΕ αποκαλύπτει ότι επισήμως επιτηρούνται οι επικοινωνίες δεκάδων χιλιάδων πολιτών για λόγους ασφαλείας, χωρίς κανείς να μπορεί να αποκλείσει ότι ΕΛ.ΑΣ. και ΕΥΠ δεν προβαίνουν μέσω των παρόχων και σε επιτηρήσεις άνευ της νόμιμης οδού.

... Στους Αδύναμους των Αδυνάμων

Η εικόνα από το μέλλον που μας επιφυλάσσουν οι κυρίαρχοι είναι το πώς μεταχειρίζονται τις πιο αδύναμες ομάδες των

καταπιεζόμενων αδελφών μας. Έχοντας εδώ και χρόνια καταδικάσει τους μετανάστες χωρίς χαρτιά σε μία γυμνή από δικαιώματα ζωή και διατηρώντας τους υπόλοιπους σε ένα ιδιότυπο καθεστώς ομηρίας, κατάφερε να τους τεμαχίσει και να μειώσει τις δυνατότητες πολιτικής τους οργάνωσης για τη διεκδίκηση της καθολικής τους ισότητας. Με την άνοδο της λαϊκιστικής ακροδεξιάς βλαχομπάροκ τύπου στην εξουσία και τα μηχανοκίνητα τάγματα ασφαλείας των παρακρατικών στους δρόμους το κράτος πλέον διάγει την καθολική του επίθεση σε αυτή την κοινωνική ομάδα, εξαλείφοντας ουσιαστικά το κομμάτι των μεταναστών με χαρτιά και υιοθετώντας τακτικές ναζιστικού τύπου με στρατόπεδα συγκέντρωσης, τείχη στον Έβρο και ρητορείες περί απειλής της δημόσιας υγείας. Τέτοια μεταχείριση επιφυλάσσεται και σε άλλες αδύναμες ομάδες, όπως οι οροθετικές ιερόδουλες, οι οποίες παραδίδονται στον κανιβαλισμό κράτους – ΜΜΕ και εξωθούνται στη μη ύπαρξη. Η θέση ολόκληρων κοινωνικών ομάδων σε κατάσταση εξαίρεσης εξυπηρετεί και την ιδεολογική λειτουργία της εξοικείωσης του κοινωνικού συνόλου στη θέα του κανιβαλισμού ανθρώπινων υπάρξεων από την εξουσία, προκειμένου να χτυπηθούν υπό λιγότερες κοινωνικές αντιστάσεις τα απελευθερωτικά κινήματα, ενθαρρύνει δε μέσω της τροφοδότησης της «μικρής» εγκληματικότητας και των παρακρατικών περιπόλων στους δρόμους μία συνθήκη πολέμου όλων εναντίον όλων, για να αποπροσανατολίσει την κοινωνία και να επενδύσει στον τρόπο.

... Στη φύση

Η καταστροφή ανθρώπων και κοινωνικών σχέσεων επεκτείνεται και στη φύση. Στη βορά της «ανάπτυξης» των ντόπιων και ξένων αφεντικών εφαρμόζονται αποικιακού τύπου fast track νόμοι για έργα ενέργειας, διαχείρισης απορριμμάτων, εκμετάλλευσης μεταλλευτικών πόρων, τουρισμού και βαριάς βιομηχανίας, που επιφυλάσσουν τη χειρότερη μοίρα για το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζουν οι ιθαγενείς. Επιπλέον, το κράτος, αφού ουδέποτε εφάρμοσε τους ίδιους του τους νόμους για την προστασία των δασών, για εισπρακτικούς λόγους προχωρά στη νομιμοποίηση εκατοντάδων χιλιάδων αυθαιρέτων. Με τα νομοθετήματα αυτά

ανοίγει η κερκόπορτα για την de facto κατάργηση της Κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, στις ελάχιστες περιπτώσεις που στη χώρα μας αυτή εφαρμόστηκε. Ως αντάλλαγμα για την καταστροφή του τοπικού τους περιβάλλοντος, τη μόλυνση του νερού και του αέρα και την κατασπατάληση των φυσικών πόρων, η κυρίαρχη ρητορική τάζει στους εξαθλιωμένους υπηκόους θέσεις μισθωτής σκλαβιάς με μισθούς Εσθονίας αλλά κόστος ζωής Λονδίνου. Στους κόλπους των τοπικών κοινωνιών η ρητορική αυτή επανεπενδύεται αφενός με τις τάσεις αυτοενοχοποίησης του «όλοι μαζί τα φάγαμε» και αφετέρου με το ξεχείλωμα της προτεσταντικής ηθικής σε ένα «δουλέψτε σα δούλοι μέχρι θανάτου», για να βρει ευήκοα ώτα.

Η Κατάσταση Εξαίρεσης ως Τεχνική της Κυριαρχίας

Η θέση σε κατάσταση εξαίρεσης αποτελεί τεχνική διακυβέρνησης που παρατηρείται στα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα. Χαρακτηρίζεται από τη μερική ή καθολική αναστολή των θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, τη μερική ή καθολική αναστολή των κανόνων ελέγχου της εκτελεστικής εξουσίας και, σε τελικό στάδιο, την οικειοποίηση της συντακτικής εξουσίας από τον κυρίαρχο, δίχως όμως τη δημιουργία συντεταγμένης εξουσίας και κράτους δικαίου. Η εφαρμογή της παρατηρείται όταν το status quo βρίσκεται υπό σοβαρή απειλή, ενώ η επιβολή της περιβάλλεται λόγω εκτάκτου ανάγκης. Μέσω της τεχνικής αυτής επιτυγχάνεται προοδευτικά η διάβρωση των εξουσιών του κοινοβουλίου, η κατάργηση της διάκρισης των κρατικών λειτουργιών και η κατάργηση του διαχωρισμού μεταξύ ιδιωτικού/δημόσιου με τη μετάβαση σε τελικό στάδιο στην κυρίαρχη δικτατορία. Επιπλέον, η θέση σε κατάσταση εξαίρεσης θα πρέπει να αναλυθεί ως τεχνική βιοεξουσίας, καθώς δεν στοχεύει στην πειθάρχηση επιμέρους εκφάνσεων της ζωής αλλά στην καθολική υποταγή των σωμάτων και στον γενικό έλεγχο του πληθυσμού και του χώρου. Από την άποψη της κατάταξης του φαινομένου, η κατάσταση εξαίρεσης δεν εμφανίζεται μόνο ως καθολική αλλά μπορεί να επιβάλλεται κατά μέρος ανά κοινωνικές ομάδες, ανά δικαιώματα ή ανά κανόνες οργάνωσης της κρατικής

εξουσίας και να έχει χωροχρονικούς προσδιορισμούς. Ο άνωθεν τεμαχισμός άλλωστε του κοινωνικού σώματος σε λιγότερο ή περισσότερο καταπιεζόμενους/εκμεταλλευόμενους είναι βασική συνταγή επιτυχίας της τεχνικής αυτής μέχρι να γενικευτεί το επιδιωκόμενο καθεστώς εξαίρεσης σε όλη την κοινωνία.

Η Αντίθεση στην Κατάσταση Εξαίρεσης ως Στρατηγική των Απελευθερωτικών Κινήματων

Οι θετοί νόμοι αποτελούν τυποποίηση και κωδικοποίηση του εξουσιαστικού φαινομένου σε μία κοινωνία, όπως αυτό αποκρυσταλλώνεται ιστορικά στο κράτος και στις σχέσεις του με τις λοιπές μη κρατικές πηγές της κοινωνικής εξουσίας. Ταυτόχρονα, μέσω μίας τέτοιας τυποποίησης οι θετοί νόμοι εκφράζουν και συμπυκνώνουν με αφηρημένο τρόπο στο νομικό επίπεδο τον εκάστοτε συσχετισμό των κοινωνικών δυνάμεων. Και, τελικά, επειδή αποτελούν προϊόν των συσχετισμών αυτών, αντανακλούν τους συμβιβασμούς ανάμεσα στα συμφέροντα της κυριαρχίας και τις απαιτήσεις των κατώτερων κοινωνικών τάξεων. Τέτοιοι συμβιβασμοί δεν είναι αποτέλεσμα συμφωνίας, λόγου χάρη ενός ιδεατού ή και πραγματικού κοινωνικού συμβολαίου, αλλά εξαναγκασμένων παραχωρήσεων της κυρίαρχης τάξης απέναντι στους κοινωνικούς αγώνες των κατώτερων κοινωνικών τάξεων με σκοπό τη διασφάλιση της απαραίτητης κοινωνικής ειρήνης και συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό, οι οικονομικές και δημοκρατικές κατακτήσεις των κατώτερων τάξεων στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας δύνανται να χρησιμοποιούνται με αντιεξουσιαστικό χαρακτήρα από τα απελευθερωτικά κινήματα σε συνθήκες καθολικής επίθεσης κράτους και αφεντικών.

Έτσι, τα απελευθερωτικά κινήματα θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τους τρόπους που εφευρίσκει η κυριαρχία για τη διάβρωση των κοινωνικών κατακτήσεων και να εντάξουν στη φαρέτρα τους με συγκεκριμένους τρόπους την αντίθεση στην κατάσταση εξαίρεσης. Τέτοιοι τρόποι μπορούν να είναι:

- Η αντιστροφή της ρητορικής και των επιχειρημάτων της αστικής νομιμότητας για την απονομιμοποίηση της

κυριαρχίας.

- Η πλήρης εκμετάλλευση των περιθωρίων που αφήνει η αστική νομιμότητα για την προάσπιση και διεύρυνση των κοινωνικών κατακτήσεων.
- Η αντίσταση απέναντι στην τακτική της κυριαρχίας με σκοπό την κατάργηση στην πράξη των ψευδών διαχωρισμών ανάμεσα στους καταπιεζόμενους/εκμεταλλευόμενους.
- Η αντιπρόταση ενός καθολικά εξισωτικού λόγου, πιστού στα οράματα της κοινωνικής απελευθέρωσης, ο οποίος αφήνει το περιθώριο στη διαφορετικότητα των καταπιεζόμενων, ενώ δεν εξαντλείται στην ύπαρξη κοινών συμφερόντων αλλά επενδύει στην ύπαρξη κοινοτήτων αγώνα ανάμεσα στους καταπιεζόμενους.

Ως κατακλείδα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η αντίθεση στην κατάσταση εξαίρεσης είναι απαραίτητη αλλά όχι ικανή στρατηγική για την κοινωνική απελευθέρωση. Και αυτό γιατί τυχόν εμμονή σε αυτήν εγκλωβίζει τα απελευθερωτικά κινήματα σε μία διαλεκτική θέσης – αντίθεσης με την κυριαρχία, η σύνθεση της οποίας δεν μπορεί παρά να έχει διάτρητα τα σημάδια του αστικού κόσμου. Ο πεπερασμένος της χαρακτήρας είναι άλλωστε εμφανής από το ότι θέτει ήδη από την αρχή τα κινήματα σε θέση άμυνας και με πλήρως υιοθετημένη την ατζέντα της κυριαρχίας. Οι απαιτήσεις των καιρών επιτάσσουν την έξοδό μας από τον φαύλο κύκλο του καπιταλισμού, σπάζοντας τα παρωχημένα σχήματα του διαλεκτικού υλισμού και επανεφευρίσκοντας με σύγχρονο τρόπο τις διαλεκτικές του αναρχισμού της πράξης, που δεν επιδέχονται σύνθεση με τα κατάλοιπα του υπάρχοντος. Μόνο ένα αυτόνομο σχέδιο συνολικής και συλλογικής εξόδου από την κρίση του καπιταλισμού μπορεί να πραγματώσει πλέον το πρόταγμα για μία αυτόνομη κοινωνία.

Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού

Σπύρος Τζουανόπουλος

Το ελληνικό παράδειγμα της κατασκευής εχθρών και της καταπολέμησής τους

Το αντιεξουσιαστικό κίνημα, όντας το πιο ευαίσθητο κομμάτι του πολιτικού φάσματος σε ζητήματα ελευθεριών, αλλά και ένα από τα πιο εκτεθειμένα στους σχεδιασμούς της καταστολής, λειτούργησε τα προηγούμενα χρόνια σα σειсмоγράφος, καταγράφοντας τις δονήσεις του μετασχηματισμού του Κράτους Πρόνοιας σε Κράτος Ασφάλειας. Έτσι, μάλλον άθελά του, περιέγραψε τις εξελίξεις που σήμερα μετασχηματίζουν το Δίκαιο της Δύσης. Παράλληλα, όλο αυτόν τον καιρό, μια αντίστοιχη συζήτηση είχε ανοίξει ανάμεσα στους θεωρητικούς του Ποινικού Δικαίου, για την εμφάνιση ενός νέου δόγματος νομοθέτησης που υποσκάπτει και, σε πολλές περιπτώσεις, τείνει να αντικαταστήσει το κλασικό Ποινικό Δίκαιο, και μαζί τις εγγεγραμμένες με αίμα κατακτήσεις των κινημάτων σε αυτό. Το νέο αυτό δόγμα τιτλοφορείται Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού (γερμ. Feindstrafrecht). Νονός του δόγματος είναι ο καθηγητής Ποινικού Δικαίου στη Νομική Σχολή της Βόννης Guenther Jakobs.

Η νέα αυτή αντίληψη δικαίου υπερκεράζει τις θεμέλιες αρχές συγκρότησης του Δικαίου των δυτικών κοινωνιών και φιλοδοξεί να δώσει ισχύ νόμου στα καθεστώτα της Ασφάλειας και της Εξαίρεσης.

Έννοια

Στη σύλληψή του το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού φαντάζει απλό στα λόγια του εμπνευστή του:

«Για να μπορούμε να μιλάμε για πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως τέτοια από το Δίκαιο, με άλλα λόγια: για πολίτες, θα πρέπει τα πρόσωπα αυτά να παρέχουν και τη γνωστική ασφάλεια ότι θα εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, π.χ.

όταν έχουμε μπροστά μας έναν “σατανά” που βάζει συνεχώς κατά της έννομης τάξης διαψεύδοντας ριζικά τις προσδοκίες μας, τότε δεν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα πρόσωπο, αλλά με ένα άτομο, ακριβέστερα: με έναν που, όπως κι ένα άγριο ζώο, αποτελεί εστία κινδύνου από την οποία πρέπει να διασφαλισθούν οι άλλοι.» Ως αντίθετος πόλος λοιπόν εμφανίζεται το **άτομο-εχθρός**, δηλαδή όποιος διαψεύδει διαρκώς την προσδοκία ότι θα συμπεριφερθεί ως πρόσωπο.

Αν τα παραπάνω φαίνονται απλοϊκές περιηγήσεις ενός ποινικολόγου στις σκέψεις του Χομπς, η φράση που εκστόμισε ο ποινικολόγος αυτός σε ένα συνέδριο νομικών το 1985, 16 χρόνια πριν τους Δίδυμους Πύργους, προλόγισε το περιβάλλον Δικαίου που διαμορφώνεται στην Ευρώπη σήμερα:

*«Η ύπαρξη του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού δεν δείχνει την ισχύ ενός φιλελεύθερου κράτους, αλλά το ότι αυτό δεν υπάρχει καν. Βεβαίως, μπορεί να σκεφθεί κανείς καταστάσεις (ενδεχομένως μάλιστα να είναι ήδη υπαρκτές) όπου οι αναπαλλοτρίωτοι για ένα φιλελεύθερο κράτος κανόνες χάνουν την δύναμη ισχύος τους, όταν περιμένουμε σε κατασταλτικό επίπεδο μέχρι να βγει ο δράστης από την ιδιωτική του σφαίρα. **Αλλά ακόμη και τότε, το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού είναι νομιμοποιήσιμο ως ένα κατ’ εξαίρεσιν ισχύον Ποινικό Δίκαιο ευρισκόμενο σε κατάσταση ανάγκης (Notstandsstrafrecht)**».*

Το ελληνικό παράδειγμα

Ο αντιτρομοκρατικός νόμος του 2001 ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στο νομικό κόσμο με την πρωτοεμφανιζόμενη τότε ευθεία σύγκρουσή του με πληθώρα συνταγματικών και άλλων νομικών εγγυήσεων. Οι υπέρμετρες ποινές, οι ανώνυμοι μάρτυρες, η επιβράβευση της κατάδοσης και πληθώρα άλλων «πρωτοτυπιών» έδωσαν την πρώτη αντανάκλαση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στην ελληνική νομοθεσία. Η τροποποίηση του νόμου το 2004 που ενέτασσε στον ελληνικό νόμο την απόφαση- πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «για την καταπολέμηση του βίαιου ριζοσπαστισμού»[1]. Η περαιτέρω αυστηροποίηση και διεύρυνση του αξιοποίνου

συνοδεύτηκε παρόλα αυτά από ένα άρθρο που προέβλεπε την εξαίρεση των συνδικαλιστικών και εργατικών αγώνων από το νόμο, για να θωρακιστεί στην κριτική για τις παραπάνω ολοκληρωτικές διατάξεις [2]. Η «επικαιροποίηση» του τρομονόμου το 2010 αφαίρεσε το παραπάνω εδάφιο, διευρύνοντας προκλητικά το στόχαστρο του νόμου. Φέτος, προβλέπεται και άλλη αναθεώρηση του νόμου, όπου θα τιμωρείται και η «δημόσια πρόκληση για τη διάπραξη τρομοκρατικής πράξης», και θα ανοίξει την πόρτα διάπλατα για φρονηματικές διώξεις. Πάρα πολλά μπορούν να λεχθούν για τον τρομονόμο, αλλά περαιτέρω ανάλυση θα ξέφευγε από τους σκοπούς του παρόντος άρθρου.

Ο ορισμός της τρομοκρατικής δράσης στον τρομονόμο [3], (όπου γίνεται λόγος για σκοπό του δράστη «να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει παράνομα δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό να εκτελέσει οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχει από αυτήν, ή, τέλος, να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές, οικονομικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού») **είναι το πιο ξεκάθαρο παράδειγμα του τι θεωρείται εχθρός.** Από την άλλη, οι ειδικές ανακριτικές πράξεις επί εγκληματικών οργανώσεων, όπως θεσπίζονται στο αρ. 253Α της Ποινικής Δικονομίας διαμορφώνουν το απώτατο σύνορο της αστυνομικής παρέμβασης που προβλέπεται από το νόμο. Η ανακριτική διείσδυση, οι ελεγχόμενες μεταφορές, η άρση του απορρήτου (της αλληλογραφίας και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων), η καταγραφή δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα και η συσχέτιση ή ο συνδυασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, **είναι οι δυνατότητες που δίνει η δικαστική εξουσία στην αστυνομία για «να παίξει βρόμικα» και να εξουδετερώσει τον εχθρό.**

Αν και ρητά ορίζεται στο νόμο ότι οι πράξεις αυτές διενεργούνται με κάποιες εγγυήσεις «διαφάνειας», πρόκειται για πράξεις που, διενεργούμενες στο πλαίσιο μιας «**αποδεικτικής καταστάσεως ανάγκης**», βρίσκονται σε μια ζώνη σαφώς εκτός των κεκτημένων εγγυήσεων για τον πολίτη που παρείχε ο «ευρωπαϊκός

νομικός πολιτισμός». Εύλογα προκύπτει η προσβολή τρίτων αμετόχων στην υπό «καταπολέμηση» εγκληματική δραστηριότητα, αφού όλα τα παραπάνω αφορούν πολλά παραπάνω άτομα από αυτά που τελικά θα διωχθούν (;). Η μυστικότητα που καλύπτει τις ειδικές ανακριτικές πράξεις, και η δυνατότητα διενέργειάς τους όχι μόνο προς εξιχνίαση τελεσθέντων εγκλημάτων, αλλά και προς αποτροπή προαποφασισθέντων εγκλημάτων, ή και όπως έχει συμβεί τα τελευταία χρόνια και για εκβιασμούς από την αστυνομία ή από επιχειρηματίες καταδεικνύει τη γκρίζα ζώνη που έχει σχηματιστεί για να κρύψει τις πολεμικές ενέργειες του κράτους. Οι τηλεφωνικές υποκλοπές δε, παίζουν σημαντικό ρόλο στη νέα κατάσταση, καθώς έχουν γίνει κεντρικό εργαλείο της Αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών. Το νομικό πλαίσιο για την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα δίνει την ευχέρεια για ανατολικογερμανικού εύρους παρακολουθήσεις, με την επίκληση των λόγων «εθνικής ασφάλειας»[4].

Οικονομία: Είμαστε και εδώ σε πόλεμο

Με βάση τη σπουδαιότητα που έχει αποκτήσει εν μέσω παγκόσμιας κρίσης η πανόπτευση της ροής του χρήματος, κατέστη αναγκαία η αναβάθμιση του νομικού οπλοστασίου του κράτους και σε αυτόν τον τομέα. Η ίδρυση της **«Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης»**, μια «ανεξάρτητη» Αρχή με προϊστάμενο Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, έφερε στο προσκήνιο μια υπηρεσία με μεγάλες εξουσίες ανακριτικών πράξεων (έρευνα, κατάσχεση κ.α.), η οποία έχει καταστεί υπερόπλο στα χέρια του κράτους, εξειδικευμένο για χρήση σε εχθρούς [5]. Το εξαιρετικά διευρυμένο αξιόποινο του νόμου για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, που έχει επικριθεί από σύσσωμη τη θεωρία, ουσιαστικά δίνει τη δυνατότητα στην Αρχή να βάλει στο στόχαστρό της τον οποιοδήποτε [6], κατατάσσοντάς τον αυθαίρετα σε λίστα «υπόπτων για τρομοκρατία». Τις μέρες που γραφόταν το παρόν άρθρο, η Αρχή δέσμευσε το επίδομα ανεργίας (300 ευρώ) από λογαριασμό αποφυλακισμένου της 17 Νοέμβρη! Οι κινήσεις της Αρχής βεβαίως

δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο, καμία προσφυγή και καμία εγγύηση.

Και αφού ο εχθρός συλληφθεί; Το στρατοδικείο του Κορυδαλλού

Για την τελική εξουδετέρωση του «εχθρού» στο στάδιο της εκδίκησης, το Υπουργείο δικαιοσύνης έχει φροντίσει να εισάγει ειδικό χώρο και τρόπο για όποιον κρίνει «ιδιαίτερα επικίνδυνο». Με πρώτο πείραμα τη δίκη της 17N, στο εσωτερικό των φυλακών Κορυδαλλού, σε ένα παράπηγμα γεμάτο κάμερες και κάθε είδους αστυνομικούς, με κάμερες και μικρόφωνα παντού, οι «εχθροί» δικάζονται σε μια κατάσταση ασφυκτικού πανοπτισμού και σωφρονιστικής αισθητικής, που καμία σχέση δεν έχει με ένα χώρο δικαστηρίου, ενώ καταγράφονται τα στοιχεία ταυτότητας όποιου εισέρχεται στο ακροατήριο. Ο παραδειγματικός χαρακτήρας και τα αστυνομικά ήθη που επιβάλλονται στη διαδικασία στρώνουν το χαλί για τις πολυετείς ποινές που επαπειλούνται για όποιους καθίσουν στο εδώλιο του Κορυδαλλού.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (του ολοκληρωτισμού)

Το παζλ της ενσωμάτωσης του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού ολοκληρώνεται με την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης (στον ίδιο νόμο με την τροποποίηση του τρομονόμου το 2004). Στην εισαγωγική έκθεση του νόμου διατυπώνεται «η βούληση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εναρμονίσουν τη νομοθεσία τους και να συντονίσουν τη δράση τους σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να υπάρξει μια ενιαία και ισχυρή ευρωπαϊκή απάντηση στη διεθνή τρομοκρατία»[7]. Ο «τρομοκράτης» λοιπόν –και στον όρο χωράει πια και ο μη βίαιος «ριζοσπάστης»– αντιμετωπίζεται ως εχθρός, που δεν καλύπτεται από τις κλασικές-παραδοσιακές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται στο θεσμό της εκδόσεως· δίπλα στον τρομοκράτη, βεβαίως, “καίγονται” και όσοι «εχθρεύονται» με άλλους, οπωσδήποτε λιγότερο καταστροφικούς τρόπους, την κοινωνία. Υπό το πρίσμα αυτό, ακόμη και η έκδοση ημεδαπού αποκτά το νόημά της [8].

Εχθρός, hostis και inimicus

Ο Γερμανός Φιλόσοφος του Δικαίου *Carl Schmitt*, στο εκδοθέν εν έτει 1932 έργο του «*Der Begriff des Politischen*», έκανε λόγο για εχθρό (τον οποίο διέκρινε από το φίλο):

«*Εχθρός, λοιπόν, δεν είναι ο ανταγωνιστής (Konkurrent) ή ο αντίπαλος (Gegner) γενικώς. Εχθρός, επίσης, δεν είναι ούτε ο ιδιωτικός αντίπαλος, τον οποίο μισεί κανείς τρέφοντας απέναντί του αισθήματα μίσους. Εχθρός είναι μόνο ένα, αν μη τι άλλο ενδεχομένως, δηλαδή σύμφωνα με μια πραγματική δυνατότητα, μαχόμενο σύνολο ανθρώπων, το οποίο αντιπαρατίθεται σε ένα άλλο τέτοιο σύνολο. Εχθρός είναι μόνο ο δημόσιος εχθρός, διότι όλα όσα σχετίζονται με ένα τέτοιο σύνολο ανθρώπων, ιδίως με έναν ολόκληρο λαό, καθίστανται με τον τρόπο αυτόν δημόσια. Εχθρός σημαίνει *hostis*, όχι *inimicus* υπό την ευρεία έννοια του όρου· πολέμιος, όχι εχθρός.»*

Θέλοντας να αποκρύψει τον πολιτικό χαρακτήρα της θεωρίας του, ο *Jakobs* αναφέρει:

«*Η έννοια του εχθρού κατά τον Schmitt δεν αφορά έναν εγκληματία, αλλά έναν *hostis*, έναν άλλον· μέσα στους κόλπους του κράτους τίθεται ζήτημα πολιτικής αντιπαραθέσης υπό την έννοια του Schmitt, μόνο όταν έχει ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος. Αντιθέτως, ο εχθρός του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού είναι ένας εγκληματίας που εικάζεται ότι ανήκει σε ένα εξαιρετικά επικίνδυνο είδος, ένας *inimicus*. Δεν είναι άλλος, αλλά κάποιος που οφείλει να συμπεριφέρεται ως όμοιος των υπολοίπων, και γι' αυτόν άλλωστε τον λόγο θα του επιρριφθεί ενοχή κατά το Ποινικό Δίκαιο, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση του *hostis* κατά την έννοια του Schmitt. Εάν, στο πλαίσιο των αναπτύξεών μου, είχα αναφερθεί στον *Carl Schmitt*, θα επρόκειτο για μια λίγο-πολύ καταφανώς εσφαλμένη παραπομπή».*

Κι όμως, το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού τιμωρεί αυστηρότερα ακριβώς για το φρόνημα του εγκληματία, και η υιοθέτηση του ακριβώς εξυπηρετεί την επισημοποίηση και τον καθαγιασμό του «χαμηλής έντασης» εμφυλίου πολέμου που διεξάγεται στο εσωτερικό των Δυτικών κοινωνιών. Στην Ελλάδα είναι μέχρι

σήμερα το αντάρτικο πόλης (και το «κοινό» έγκλημα όταν απάγει επιχειρηματίες «εθνικού ενδιαφέροντος»), στην υπόλοιπη Ευρώπη ο κύκλος των εχθρών έχει ήδη διευρυνθεί στους «βίαιους ριζοσπάστες» και σε «παραβατικούς μετανάστες». Οι εξεγερμένοι του Λονδίνου, οι πολιτικοί κρατούμενοι στην Ελλάδα, οι μετανάστες του Παρισιού, οι αντιφασίστες της Γερμανίας, όλοι όσοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του κοινωνικού ανταγωνισμού γίνονται θύματα του νομικού ολοκληρωτισμού ακριβώς γιατί το παράνομο των πράξεών τους έχει έκδηλα πολιτικό χαρακτήρα. Ο λόγος που οι κοινωνίες έχουν φανεί μέχρι σήμερα αμήχανες σε αυτήν την εξέλιξη οφείλεται στην καλλιέργεια της πεποίθησης, ότι η προληπτική τούτη καταστολή αφορά πάντα “τους άλλους” (δηλ. «τους τρομοκράτες ή τους εγκληματίες του οργανωμένου εγκλήματος») και όχι τη *μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών*, την οποία υποτίθεται ότι δεν αγγίζουν οι εξωτερικοί περιορισμοί των ελευθεριών που συνοδεύουν το ποινικό δίκαιο της πρόληψης στα συγκεκριμένα πεδία. **Στο κοινωνικό εργαστήριο που βιώνουμε τους τελευταίους μήνες όμως θα φανεί σύντομα το ότι το στόχαστρο διευρύνεται ανάλογα με τις ορέξεις της εξουσίας και τις αντιστάσεις που δέχεται.**

Στο άρθρο αυτό αποπειραθήκαμε να σκιαγραφήσουμε τη γκρίζα αυτή ζώνη του Ποινικού Δικαίου του Εχθρού και της εφαρμογής του από το πολιτικό/αστυνομικό/δικαστικό σύμπλεγμα, που δρα πλέον σαν ενιαία εξουσία. Η ζώνη αυτή ολοένα και θα επεκτείνεται, όσο θα διευρύνεται και ο κύκλος των ανθρώπων που η εξουσία θέλει να θέσει σε καθεστώς εξαίρεσης. **Απέναντι σε αυτούς τους σχεδιασμούς οφείλουμε να προτάξουμε τη μηδενική ανοχή της αξιοπρέπειας και να πάρουμε στα σοβαρά τις κόκκινες γραμμές που μπορεί ο κοινωνικός ανταγωνισμός να θέσει στα καθεστώτα της Εξαίρεσης.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- «Τραγικά διλήμματα στην εποχή του «Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας»: από τη Σανίδα του Καρνεάδη στο Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού», του Κωνσταντίνου Ι. Βαθιώτη, Λέκτορα Ποινικού Δικαίου Νομικής ΔΠΘ

- «Τρομονόμος και για δίωξη των φρονημάτων», άρθρο του Χρήστου Ζέρβα, Ελευθεροτυπία, 24/12/2010
- «Ραγδαία αύξηση των υποκλοπών», άρθρο του Β. Γ. Λαμπρόπουλου, www.tovima.gr, 31/7/2011

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Προέβλεπε τη δυνατότητα τρομοκρατικής δράσης ακόμα και από ένα άτομο (ακόμα και πλημμεληματική), το διπλασιασμό των ελάχιστων ορίων ποινής, δυνατότητα συμμετοχής σε τρομοκρατική οργάνωση χωρίς πράξη (μόνο π.χ. με την παροχή πληροφοριών) και πολλές άλλες επιμέρους αλλαγές.
2. **«Δεν συνιστά τρομοκρατική πράξη κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού η τέλεση ενός ή περισσότερων από τα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων αν εκδηλώνεται ως προσπάθεια εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος ή διαφύλαξης ή αποκατάστασης αυτού ή αποσκοπεί στην άσκηση θεμελιώδους ατομικής, πολιτικής ή συνδικαλιστικής ελευθερίας ή άλλου δικαιώματος προβλεπόμενου στο Σύνταγμα ή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών».**
3. Άρθρο 187Α παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.
4. «Για παράδειγμα, οι έρευνες για τη δράση ένοπλων οργανώσεων αντάρτικου πόλης για την απαγωγή του εφοπλιστή κ. **Περικλή Παναγόπουλου** και για τη δράση νονών της νύχτας έγιναν από την ΕΥΠ για λόγους «εθνικής ασφάλειας», με βάση τον Νόμο 2225 του 1994 και ορισμένες νεότερες τροποποιήσεις του. Ωσάν δηλαδή ένας μπράβος της νύχτας να είναι... κατάσκοπος. Με βάση το νόμο αυτόν, η άδεια για να γίνει η παρακολούθηση δίνεται σχεδόν αυτομάτως με την έκδοση της διάταξης του εισαγγελέα Εφετών, χωρίς να κρίνεται απαραίτητο να δικαιολογείται αναλυτικά ο λόγος της υποκλοπής. Μάλιστα, για να επιτευχθεί αυτό βρίσκεται μια... «απλή δικαιολογία»: σε όλες σχεδόν τις συμμορίες συμμετέχουν αλλοδαποί. Έτσι οι αστυνομικοί επικαλούνται ότι οι αλλοδαποί αυτοί

αποτελούν κίνδυνο για την εθνική μας ασφάλεια και επιταχύνονται οι διαδικασίες», «**Ραγδαία αύξηση των υποκλοπών**», άρθρο του Β. Γ. Λαμπρόπουλου, www.tovima.gr, 31/7/2011

5. Ο αγγλοσαξονικός της τίτλος δίνει καλύτερο στίγμα της δουλειάς που καλείται να κάνει η «ανεξάρτητη» αυτή Αρχή: «**Financial Intelligence unit**»!
6. Χαρακτηριστικά, η Β΄ Μονάδα της Αρχής φέρει τίτλο «Μονάδα Οικονομικών Κυρώσεων κατά Υπόπτων Τρομοκρατίας» και είναι αρμόδια «για τον προσδιορισμό των φυσικών και νομικών προσώπων ή οντοτήτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τη δέσμευση των περιουσιακών τους στοιχείων».
7. Οι φόβοι που διατυπώθηκαν από πολλούς επιβεβαιώθηκαν με την πρόσφατη έκδοση της Τουρκάλας συνδικαλίστριας Gulferit Unsal στη Γερμανία, η οποία συνελήφθη με πλαστό διαβατήριο στην Ελλάδα και εκκρεμούσε ένταλμα των Γερμανικών Αρχών για την πολιτική της δράση και συμμετοχή σε πολιτική ομάδα που στην Ελλάδα είναι νόμιμη.
8. Αποκαλυπτική για τη σύνδεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συλλήψεως με το Ποινικό Δίκαιο του Εχθρού είναι η φράση του καθηγητή Scheffler: «**Τους πολίτες μας δεν τους εκδίδουμε, ασφαλώς όμως εκδίδουμε τους “εχθρούς” μας!**»

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 3](#)